

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ
ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ СУДДІВ
УКРАЇНИ У 2021 РОЦІ**

Київ – 2022

Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Національної школи суддів України у 2021 році

З М І С Т

	Вступ. Визначення та реалізація стратегічних завдань.....	3
Розділ I.	Підготовка суддів для підтримання кваліфікації, періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації	5
Розділ II.	Підготовка працівників апаратів судів та підвищення рівня їхньої кваліфікації	14
Розділ III.	Спеціальна підготовка кандидатів на посаду судді.....	22
Розділ IV.	Підготовка працівників Служби судової охорони.....	27
Розділ V.	Підготовка викладачів (тренерів).....	31
Розділ VI.	Науково-дослідна та науково-методична діяльність.....	32
Розділ VII.	Міжнародне співробітництво.....	58
Розділ VIII.	Інформаційне забезпечення діяльності	64
Розділ IX.	Організаційне та фінансово-господарське забезпечення діяльності	65
Додатки:	1. Узагальнені дані про підготовку суддів та підвищення рівня їхньої кваліфікації в Національній школі суддів України у 2021 році.....	
	2. Узагальнені дані про підготовку працівників апаратів судів та підвищення рівня їхньої кваліфікації в Національній школі суддів України у 2021 році.....	

ВСТУП.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ

Основні завдання, на виконання яких спрямовано діяльність Національної школи суддів України (далі – НШСУ, Школа) визначаються Законом України “Про судоустрій і статус суддів”, Стратегією розвитку суддівської освіти в Україні на 2021-2025 роки, що затверджена рішенням Науково-методичної ради Національної школи суддів України від 18 грудня 2020 року, Планом науково-дослідної та науково-методичної роботи НШСУ на 2021 рік.

НШСУ в умовах карантину, викликаного COVID-19, виходила з того, що ключовими завданнями є забезпечення суддівської освіти у форматі онлайн, розширення тематики та варіативності форм навчальних продуктів, гнучкості в їх використанні, удосконалення тренінгових та альтернативних форм та методів навчання суддів.

Навчальні та організаційні цілі діяльності НШСУ було спрямовано на інституційний розвиток Національної школи суддів України, удосконалення Національних стандартів суддівської освіти, використання новітніх форм і методів навчання, запровадження інституту наставництва для новопризначених суддів, розробку комплексної навчальної програми для працівників Служби судової охорони.

Удосконалення Національних стандартів суддівської освіти у 2021 році передбачало постійне оновлення змісту та забезпечення інноваційності суддівської освіти, упровадження систем моніторингу якості суддівської освіти та удосконалення системи регулярного оцінювання суддів за підсумками підготовки, зміцнення науково-методичного забезпечення навчального процесу та розвиток психологічної складової в підготовці суддів та кандидатів на посаду судді.

У 2021 році було проведено підготовку суддів Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду та 69 спеціалізованих тематичних тренінгів і семінарів-практикумів, обов’язкових для суддів місцевих та апеляційних судів усіх юрисдикцій. Протягом звітного періоду відбулось 29 щоквартальних загальноукраїнських одноденних тематичних семінарів, у яких брали участь усі бажаючі судді місцевих і апеляційних судів з усіх регіонів України.

Загалом, у 2021 році за рахунок Державного бюджету України та коштів міжнародних організацій проведено 227 занять із підготовки та періодичного навчання судів, які різними формами навчання охопили 8082 судді.

У 2021 році продовжувалось оновлення Програми спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді в напрямку запровадження новітніх форм і методів

проведення занять, імплементації нових навчальних модулів, підвищення якості та ефективності суддівської освіти. З цією метою було проведено 24 засідання груп розробників курсів для шести блоків програми спеціальної підготовки, завершено розробку 9 курсів, проведено 11 тренінгів для тренерів (ToT) та апробацію 7 тренінгів тощо.

Чільне місце у 2021 році приділялось упровадженню новітніх форм і методів навчання, зокрема розвитку змішаного та дистанційного навчання, було розроблено 12 дистанційних курсів для суддів, проведено апробацію 12 дистанційних курсів, підготовлено 20 відеолекцій. Питанням удосконалення дистанційного навчання було присвячено 2 методологічних тренінги для викладачів із методики підготовки і проведення тренінгів, а також 26 тематичних тренінгів для тренерів, продовжилась розробка стандартизованих вимог та методичних рекомендацій для проведення онлайн тренінгів та семінарів.

Розширювалась варіативність тематики навчальних продуктів, включно із запровадженням міждисциплінарних та міжвідомчих практик навчання. Так, для суддів розроблено 15 тренінгів, проведено 23 тренінги для тренерів (ToT) та апробацію 16 курсів. Продовжувалось упровадження нових форм навчання, зокрема завершено розробку 9 семінарів-практикумів, у процесі розробки 2 семінари-практикуми, проведено апробацію 7 семінарів-практикумів.

20 серпня 2021 року затверджено Комплексну програму підготовки працівників Служби судової охорони та підвищення рівня їхньої кваліфікації і Порядок підготовки працівників Служби судової охорони та підвищення рівня їхньої кваліфікації. Ці документи розроблено відповідно до Національних стандартів суддівської освіти, що базуються на ключових цінностях НШСУ, якими є професіоналізм, інноваційність, ефективність, лідерство та співпраця, відповідальність і доброчесність. У 2021 році проведено 102 заняття, з яких – 51 тренінг, 33 семінари, 18 круглих столів, підготовку на яких пройшло 2615 співробітників Служби судової охорони.

У контексті комплексного зміцнення потенціалу НШСУ здійснювалось подальше поширення і поглиблення міжнародної співпраці, зокрема щодо імплементації міжнародних правових стандартів підготовки суддів з урахуванням комплексного інтегративного підходу в навчальних курсах для суддів та кандидатів на посаду судді.

Співпрацюючи із 34 проектами міжнародної технічної допомоги, уперше було започатковано роботу з такими проектами та міжнародними організаціями, як проєкт РЄ “Підтримка судової влади України в забезпеченні кращого доступу до правосуддя” щодо розробки навчального курсу з питань юридичної визначеності, проєкт Координатора проєктів ОБСЄ в Україні “Підтримка професійного навчання суддів” щодо розробки методичних рекомендацій для ефективного здійснення дистанційної підготовки кадрів системи правосуддя, Національне агентство з боротьби зі злочинністю Великої Британії (NSA) щодо

проведення навчання для суддів за програмою дистанційного курсу “Демістифікація кіберзлочинності”, *Дитячий фонд ООН (UNICEF) в Україні* щодо організації серії вебінарів з процесуального законодавства у сфері правосуддя для дітей та розробки дистанційного курсу для суддів з питань розгляду кримінальних справ за участі дітей тощо.

НШСУ у 2021 році так само керується тим, що суддівська освіта є запорукою демократичного розвитку суспільства, необхідною умовою здійснення правосуддя на засадах верховенства права, забезпечення кожному права на справедливий суд, гарантованого Конституцією і законами України, та міжнародними договорами.

I. ПІДГОТОВКА СУДДІВ ДЛЯ ПІДТРИМАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ, ПЕРІОДИЧНЕ НАВЧАННЯ СУДДІВ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХНЬОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

У 2021 році НШСУ продовжила реалізовувати основні завдання щодо підтримання та підвищення кваліфікації суддів у режимі дистанційного навчання у зв'язку з карантинном.

НШСУ продовжила опікуватися питаннями модернізації підготовки висококваліфікованих суддівських кадрів. Цей процес за змістом був спрямований на забезпечення принципу верховенства права під час здійснення правосуддя, своєчасне реагування на зміни в законодавстві, зокрема процесуальному, практиці національних судів та Європейського суду з прав людини. За формою він був направлений на досягнення безперервності в навчанні, а також якнайширше застосування інтерактивних методів у підготовці, максимальне врахування освітніх прагнень суддівського корпусу.

Підготовка та періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня кваліфікації в НШСУ здійснювалась відповідно до календарних планів підготовки та періодичного навчання суддів для підтримання їхньої кваліфікації, стандартизованих програм і програм підготовки відповідних категорій суддів, що формуються згідно з Положенням про підготовку та періодичне навчання суддів.

У програмах підготовки, зокрема дистанційної, усіх категорій суддів значне місце було відведено вивченню питань антикорупційного законодавства, суддівської етики та дисциплінарної відповідальності, виявленню актуальних питань у застосуванні практики Європейського суду з прав людини під час здійснення судочинства.

НШСУ в умовах, що склалися, реалізовує можливості дистанційної підготовки, проведення онлайн-занять, тренінгів, організації вебінарів тощо.

Так, у 2021 році було проведено 69 спеціалізованих тренінгів та семінарів-практикумів, які в межах підготовки є обов'язковими для суддів місцевих та апеляційних судів усіх юрисдикцій.

Зокрема, проведено тренінги:

- ❖ “Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією”;
- ❖ “Актуальні питання застосування господарського процесуального законодавства”;
- ❖ “Актуальні питання застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні”;
- ❖ “Актуальні питання надання слідчим суддею дозволу на проведення обшуку, огляду та тимчасового доступу до речей і документів”;
- ❖ “Актуальні питання розгляду сімейних справ”;
- ❖ “Актуальні питання щодо арешту майна в діяльності слідчого судді”;
- ❖ “Господарське процесуальне законодавство: актуальні питання правозастосування”;
- ❖ “Діяльність слідчого судді як гаранта захисту прав людини у досудовому розслідуванні”;
- ❖ “Забезпечення стандартів прав людини, передбачених ст. 5 ЄКПЛ, під час перегляду ухвал слідчих суддів та суду в апеляційному порядку”;
- ❖ “Захист прав споживачів: актуальні питання правозастосування та судової практики”;
- ❖ “Основи саморегуляції та її роль в адаптації до суддівської діяльності”;
- ❖ “Особливості розгляду земельних спорів”;
- ❖ “Особливості розгляду сімейних справ”;
- ❖ “Особливості розгляду справ щодо спадкування”;
- ❖ “Особливості розгляду судових спорів, предметом яких є оскарження рішень регулятора про виведення банків з ринку та інших банківських спорів”;
- ❖ “Особливості спрощеного провадження щодо кримінальних проступків”;
- ❖ “Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 ККУ). Особливості кваліфікації та сукупність злочинів”;
- ❖ “Право на інформацію та інформація з обмеженим доступом”;
- ❖ “Право на повагу до приватного і сімейного життя: застосування статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод”;
- ❖ “Практика розгляду господарськими судами судових спорів, що виникають

із кредитних правовідносин”;

- ❖ “Практичні аспекти розгляду кримінальних проваджень з питань домашнього насильства”;
- ❖ “Проблеми ефективного судового захисту в адміністративному судочинстві”;
- ❖ “Проблемні питання відшкодування шкоди в судовій практиці цивільного судочинства”;
- ❖ “Проблемні питання єдності судової практики. Інститут права власності в Україні: захист у порядку цивільного судочинства”;
- ❖ “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;
- ❖ “Соціономічна компетентність судді”;
- ❖ “Цивільний позов у кримінальному провадженні”;
- ❖ Психологічні особливості ефективного спілкування та вирішення конфліктів у професійній діяльності суддів”;

а також апробації тренінгів:

- ❖ “Захист прав споживачів: актуальні питання правозастосування та судової практики”;
- ❖ “Пробація в кримінальному судочинстві”;
- ❖ “Проблемні питання відшкодування шкоди в цивільному судочинстві”;
- ❖ “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;
- ❖ “Судова дискреція в адміністративному судочинстві”.

У 2021 році проведено онлайн-семінар “Новели антикорупційного законодавства. Декларування 2021”, в якому взяли участь усі бажаючі судді з усіх регіонів України.

НШСУ здійснила підготовку суддів Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду за підтримки Програми USAID “Нове правосуддя”, Проєкту Ради Європи “Підтримка конституційних і правових реформ, конституційне правосуддя та надання допомоги Верховній Раді у проведенні реформ, спрямованих на підвищення її ефективності”, Антикорупційною ініціативою Європейського Союзу в Україні, Проєкту Європейського Союзу “Право-Justice”, українсько - канадського проєкту підтримки судової реформи в Україні, Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Проєкту USAID “Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції “Взаємодія”, Проєкту Ради Європи “Активізація заходів із протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в Україні”, Проєкту Ради Європи “Дотримання прав

людини в системі кримінальної юстиції України”, Проєкту Ради Європи “Підтримка впровадження судової реформи в Україні”. За результатами проходження програми підготовки 38 суддів Вищого антикорупційного суду отримали сертифікати.

Для забезпечення інтерактивних та дистанційних форм підготовки НШСУ використовує Інтернет, сучасні персональні комп’ютери (ноутбуки), фліпчарти, відеокамери, мультимедійні проєктори, екрани, електронні системи клікерів, інтерактивні дошки та інші допоміжні засоби.

У 2021 році в рамках періодичного навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації НШСУ проводила щоквартальні загальноукраїнські одностудійні тематичні семінари. Усі судді місцевих і апеляційних судів, які виявили бажання відповідно до необхідності вдосконалення їхніх знань, вмінь і навичок з урахуванням індивідуальних потреб, взяли участь у цих семінарах за відповідною темою, реєструвались на вебсайті, після чого незалежно від принципу територіального закріплення формувались групи слухачів. Усього було проведено 29 таких семінарів.

НШСУ активно впроваджує дистанційну форму для періодичного навчання суддів. У співпраці відділів НШСУ (інформаційних технологій, відділу підготовки суддів, відділу підготовки викладачів (тренерів) було проведено 42 дистанційних курси (за 27 темами), які успішно пройшли 440 слухачів. Для суддів проведені такі дистанційні курси:

Дистанційні курси для суддів

№ з/п	Назва курсу	Пройшли курси (кількість суддів)		
		2020	2021	Усього
1.	“Врегулювання спорів за участю судді”		7	7
2.	“Деміфістикація кіберзлочинності”		28	28
3.	“Докази і доказування в господарському судочинстві”		13	13
4.	“Доступ жінок до правосуддя. Впровадження стандартів стамбульської конвенції та інших європейських стандартів гендерної рівності у країнах східного партнерства	26	14	40
5.	“Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини для суддів адміністративних судів”	23	4	27
6.	“Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Досудове розслідування”	30	7	37
7.	“Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Судовий розгляд”	31	9	40
8.	“Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в цивільному судочинстві”	29	6	35
9.	“Захист прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні. Введення в міжнародну систему захисту”		33	33
10.	“Захист прав та інтересів дитини при вирішенні сімейних спорів”		29	29
11.	“Комунікації в діяльності судді”	26	43	69
12.	“Особливості розгляду корпоративних спорів”	17	4	21
13.	“Права людини та охорона довкілля”	12	1	13
14.	“Пробація в Україні: її роль у процесі судочинства та виконання кримінальних покарань”		29	29
15.	“Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, що мають досвід психотравмуючого впливу”		13	13
16.	“Розгляд кримінальних проваджень, пов'язаних з домашнім насильством”		9	9
17.	“Суддівська етика”	26	5	31
18.	“Управління залом судового засідання”	24	18	42
19.	“Управління часом у суддівській діяльності”	24	11	35

20.	“Соціономічна компетентність судді”		18	18
21.	“ Вступ до статті 5. Право на свободу та особисту недоторканість”		25	25
22.	“Досудове розслідування та ЄКПЛ”		17	17
23.	“Навчальний курс для суддів: боротьба з мовою ворожнечі”		23	23
24.	“Розгляд справ щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості”		17	17
25.	“Проблемні питання доказування в цивільному судочинстві”		40	40
26.	“Актуальні питання застосування господарського процесуального законодавства”		11	11
27.	“Забезпечення гендерної рівності ”		6	6
	УСЬОГО	268	440	708

Усього у 2021 році за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів міжнародних організацій було проведено 227 занять із підготовки та періодичного навчання суддів, участь в яких взяли:

- для підтримання кваліфікації 2026 суддів, зокрема, обраних на адміністративні посади;
- періодичне навчання з метою підвищення рівня кваліфікації – 6056 суддів.

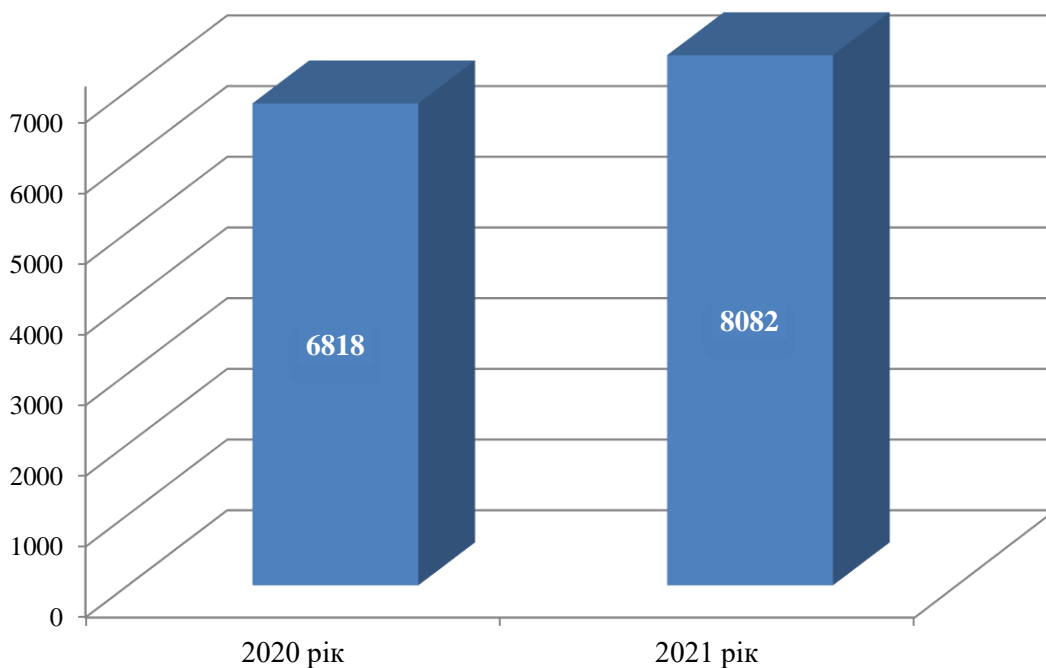
У 2021 році відповідно до вимог Закону та Положення про проведення курсів навчання для підвищення кваліфікації суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя, НШСУ проводила перепідготовку 5 суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя Вищою радою правосуддя в порядку дисциплінарного стягнення.

Курси проводилися з метою підвищення рівня кваліфікації суддів зазначеної категорії, поглиблення їхніх знань у певній галузі права, а також набуття практичних умінь і навичок, необхідних для суддівської діяльності.

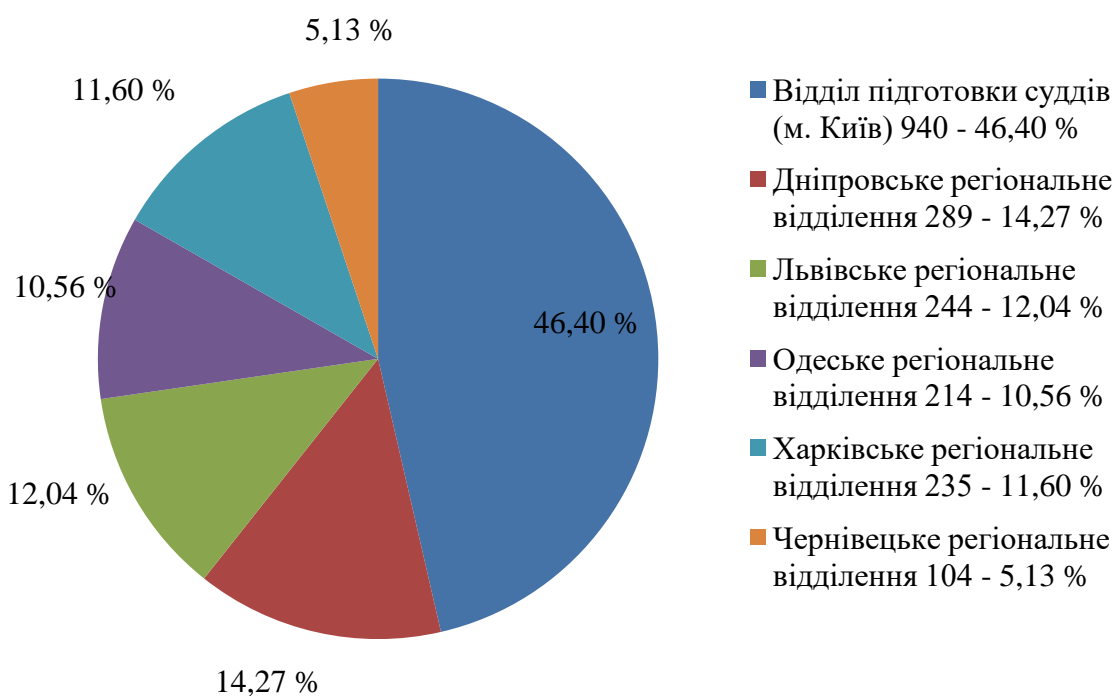
Судді проходили зазначені курси під керівництвом куратора згідно з індивідуальними програмами, що включали теоретично-практичні заняття, проходження фахово-освітньої практики в суді, написання реферату та самостійної роботи. Звіт про проходження курсу направлявся до секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Діяльність НШСУ щодо освіти суддів у 2021 році характеризується статистичними даними, що наведені у вигляді діаграм.

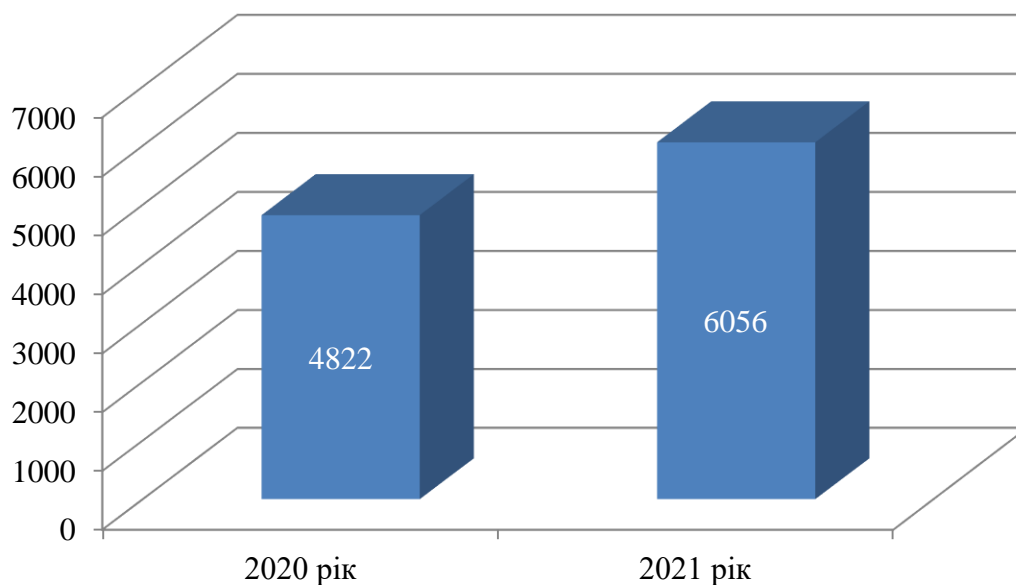
Підготовка суддів для підтримання кваліфікації та періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації, у тому числі обраних на адміністративні посади в судах (осіб)

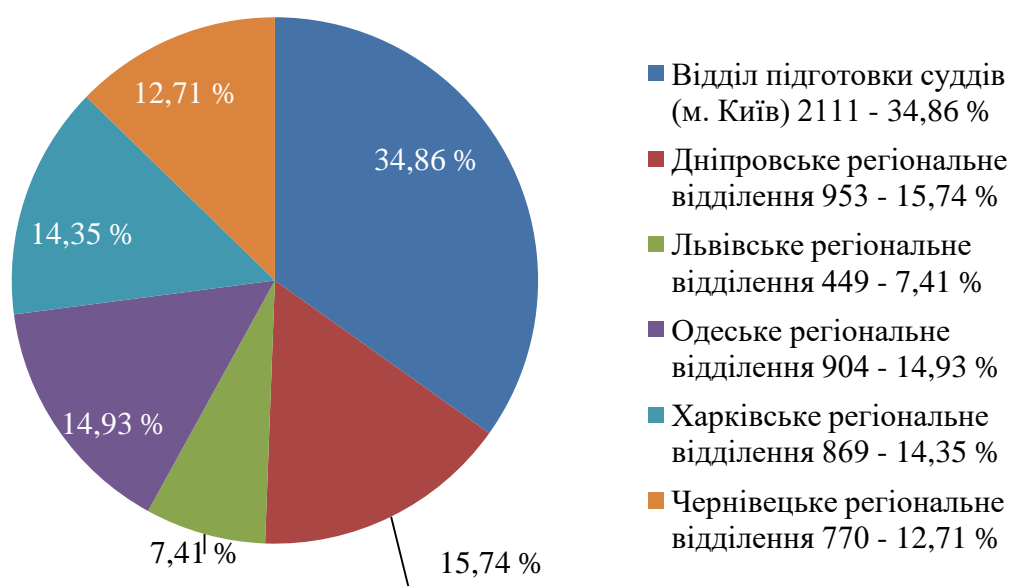
Участь структурних підрозділів у підготовці суддів для підтримання кваліфікації, зокрема, обраних на адміністративні посади, у 2021 році

**Періодичне навчання суддів
з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації**

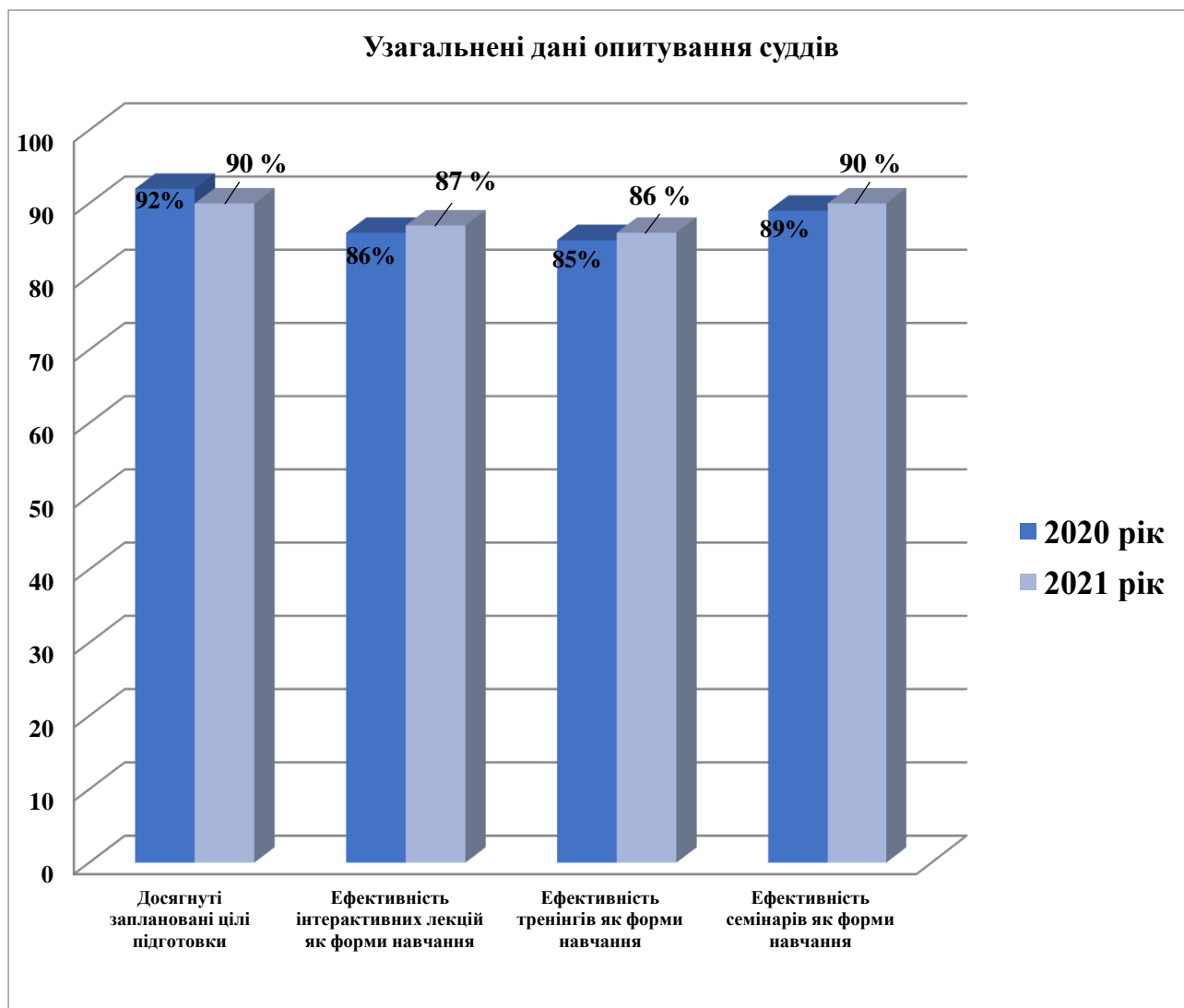

**Участь структурних підрозділів НШСУ в періодичному навчанні
суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації у 2021 році**

За результатами підготовки проводилося анкетування слухачів для налагодження зворотного зв'язку та покращення процесу підготовки.

Узагальнення даних опитування суддів засвідчило, що:

Відповідно до Закону та з метою забезпечення єдиного порядку обліку суддів у 2016 році **створено та ведеться Реєстр суддів** (електронна база даних), які з 2012 по 2021 рік пройшли підготовку та періодичне навчання в НШСУ.

Незважаючи на карантинні обмеження, робота з підготовки суддів активізувалась. Проводилися онлайн-заняття для суддів та дистанційні курси, а кількість суддів, які пройшли підготовку та періодичне навчання у 2021 році, значно збільшилася порівняно з 2020 роком. Усього різними формами підготовки у 2021 році було охоплено 8082 судді, що на 1264 судді більше ніж у 2020 році (додаток 1).

Для реалізації поставлених завдань НШСУ широко залучає інтелектуальні та фінансові можливості міжнародних проєктів, громадських організацій і фондів, що, в свою чергу, сприяє плідній співпраці з метою не лише поглибленого вивчення суддями національного законодавства, а й збагачення позитивним досвідом інших країн у галузі застосування права.

НШСУ проводить заняття з актуальних питань судочинства, більшість із них організовується за тематикою, що пропонується під час опитувань, а також з урахуванням нового законодавства. Терміни, тематика та наповнюваність слухацьких груп узгоджується із судами та міжнародними проєктами.

II. Підготовка працівників апаратів судів та підвищення рівня їхньої кваліфікації

До завдань НШСУ, які законодавчо визначено, віднесено підготовку працівників апаратів судів і підвищення рівня їхньої кваліфікації. Така підготовка здійснюється відповідно до Порядку, стандартизованих програм, календарних

планів підготовки та дистанційної підготовки працівників апаратів судів і підвищення рівня їхньої кваліфікації на рік.

Освітній процес працівників апаратів судів поділено на стаціонарну підготовку тривалістю 3-5 днів, одноденні (дводенні) тематичні семінари, семінари-практикуми, тренінги, вебінари, дистанційне та онлайн-заняття (дистанційні курси, підготовки, семінари).

Усього НШСУ провела 223 заходи для працівників апаратів судів, зокрема, 90 – у центральному офісі та 133 – у п'яти регіональних відділеннях, а саме: онлайн-підготовок – 94, одноденних (дводенних) онлайн-семінарів – 74, офлайн-семінарів – 6, семінарів-практикумів – 3, онлайн-тренінгів – 14, дистанційних курсів – 32, якими було охоплено **18536 працівників апаратів судів** (додаток 2).

Перехід до проведення онлайн-занять і дистанційних курсів зумовлено продовженням карантинних обмежень та, разом з тим, надає більше можливостей працівникам апаратів судів для проходження дистанційної (віддаленої) підготовки. Така форма підготовки дозволяє збільшити чисельність слухачів на кожному занятті.

Протягом 2021 року НШСУ у співпраці з Вищим антикорупційним судом провела 3 семінари–практикуми “Надання домедичної допомоги працівниками апаратів судів”.

У співпраці відділів підготовки працівників апаратів судів, наукових досліджень проблем судочинства та науково-методичного забезпечення суддівської освіти, підготовки викладачів (тренерів) проведено 4 онлайн-апробації тренінгів для працівників апаратів судів “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”, “Управління залом судового засідання”, “Ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу”, “Докази і доказування у господарському судочинстві”.

У співпраці з регіональним благодійним фондом “Право і демократія” за підтримки Програми USAID “Нове правосуддя” НШСУ провела серію із 8 онлайн-тренінгів “Покращення рівня доступу осіб із порушенням слуху до правосуддя”.

У співпраці відділів підготовки працівників апаратів судів і спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді для працівників апарату Вищого антикорупційного суду і працівників Служби судової охорони проведено 2 тренінги “Забезпечення особистої безпеки суддів і членів їхніх сімей, працівників апаратів судів. Громадська безпека”.

Спільно з відділом підготовки викладачів (тренерів) успішно проведено апробацію двох дистанційних курсів для працівників апаратів судів “Мова судово-процесуальної сфери” та “Забезпечення гендерної рівності”.

До програм підготовки працівників апаратів судів усіх категорій на постійній основі включаються актуальні питання психологічної підготовки.

Заняття з працівниками апаратів судів із цієї тематики проводили працівники відділу науково-методичного супроводження психологічної підготовки суддів.

За сприяння Державного підприємства “Інформаційні судові системи” протягом 2021 року на постійній основі проводилися заняття з наочним використанням тестової версії програмного забезпечення з питань запровадження та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), роботи в її окремих функціоналах та модулях.

У 2021 році підвищили рівень кваліфікації 1206 працівників апаратів судів завдяки проведенню 32 дистанційних курсів, а саме:

1. “Тайм-менеджмент у діяльності помічника судді та секретаря судового засідання” – 8 курсів для помічників суддів та секретарів судових засідань (338 слухачів).
2. “Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Судовий розгляд” – 4 курси для помічників суддів та консультантів загальних судів (145 слухачів).
3. “Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в цивільному судочинстві” – 4 курси для помічників суддів та консультантів судів загальної юрисдикції (195 слухачів).
4. “Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Досудове розслідування” – 4 курси для помічників суддів та консультантів судів загальної юрисдикції (110 слухачів).
5. “Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини” – 4 курси для помічників суддів та консультантів адміністративних судів (122 слухачі).
6. “Особливості розгляду корпоративних спорів” – 3 курси для помічників та секретарів судового засідання господарських судів (35 слухачів).
7. “Комунікації в судовій діяльності” – 1 курс для пресекретарів та працівників апаратів судів, відповідальних за зв’язки із засобами масової інформації (13 слухачів).
8. “Особливості розгляду звернень громадян і доступу до публічної інформації у судах” – 2 курси для працівників апаратів судів (223 слухачі).

9. “Мова судово-процесуальної сфери” – 1 курс для працівників апаратів судів (14 слухачів).
10. “Забезпечення гендерної рівності” – 1 курс для працівників апаратів судів (11 слухачів).

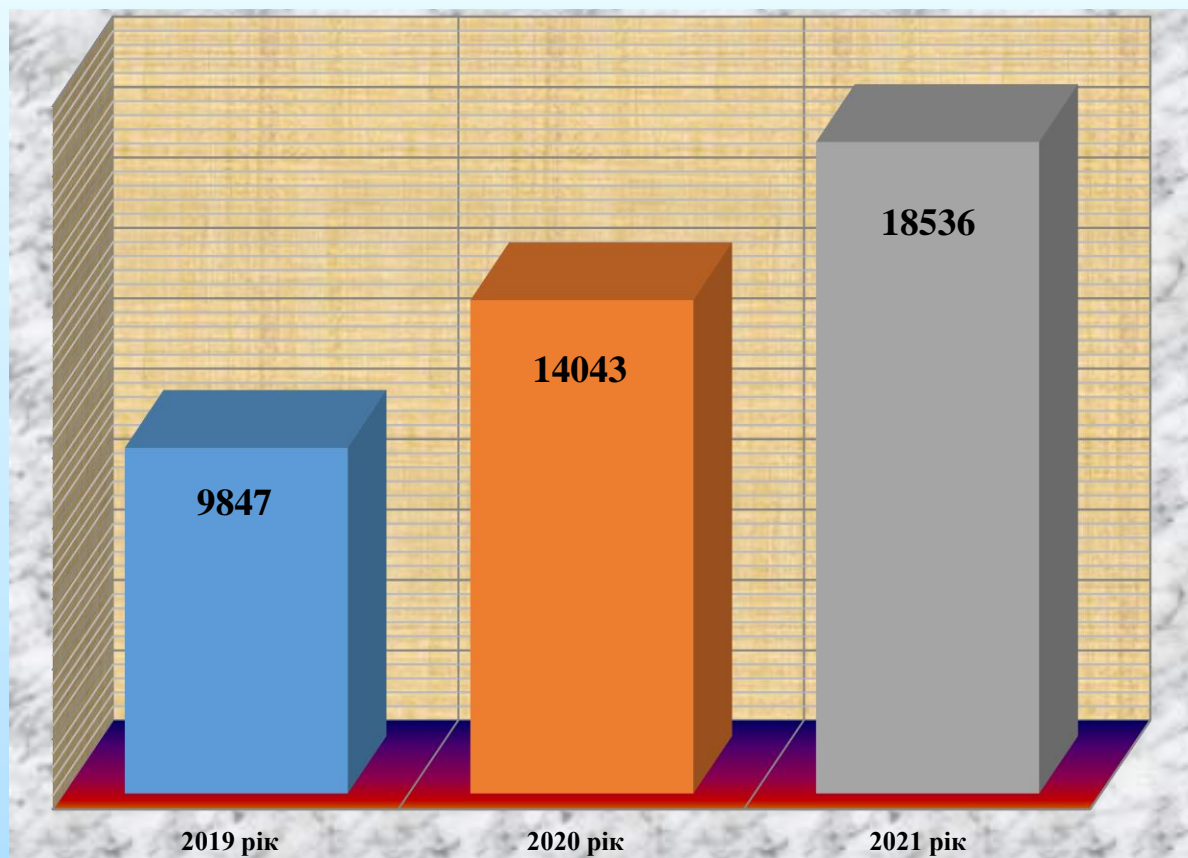
Усього за звітний період до підготовки працівників апаратів судів залучено 546 викладачів, з яких 212 суддів, 47 працівників ДСАУ (ТУ ДСАУ), 75 працівників НШСУ, 212 інших фахівців (зокрема, доктори та кандидати наук).

Загалом, у звітному періоді пройшли підготовку та підвищили свій професійний рівень 18536 працівників апаратів судів, з яких 5366 осіб – у центральному офісі (м. Київ), 13170 осіб – у п’яти регіональних відділеннях та Вінницькому навчальному центрі.

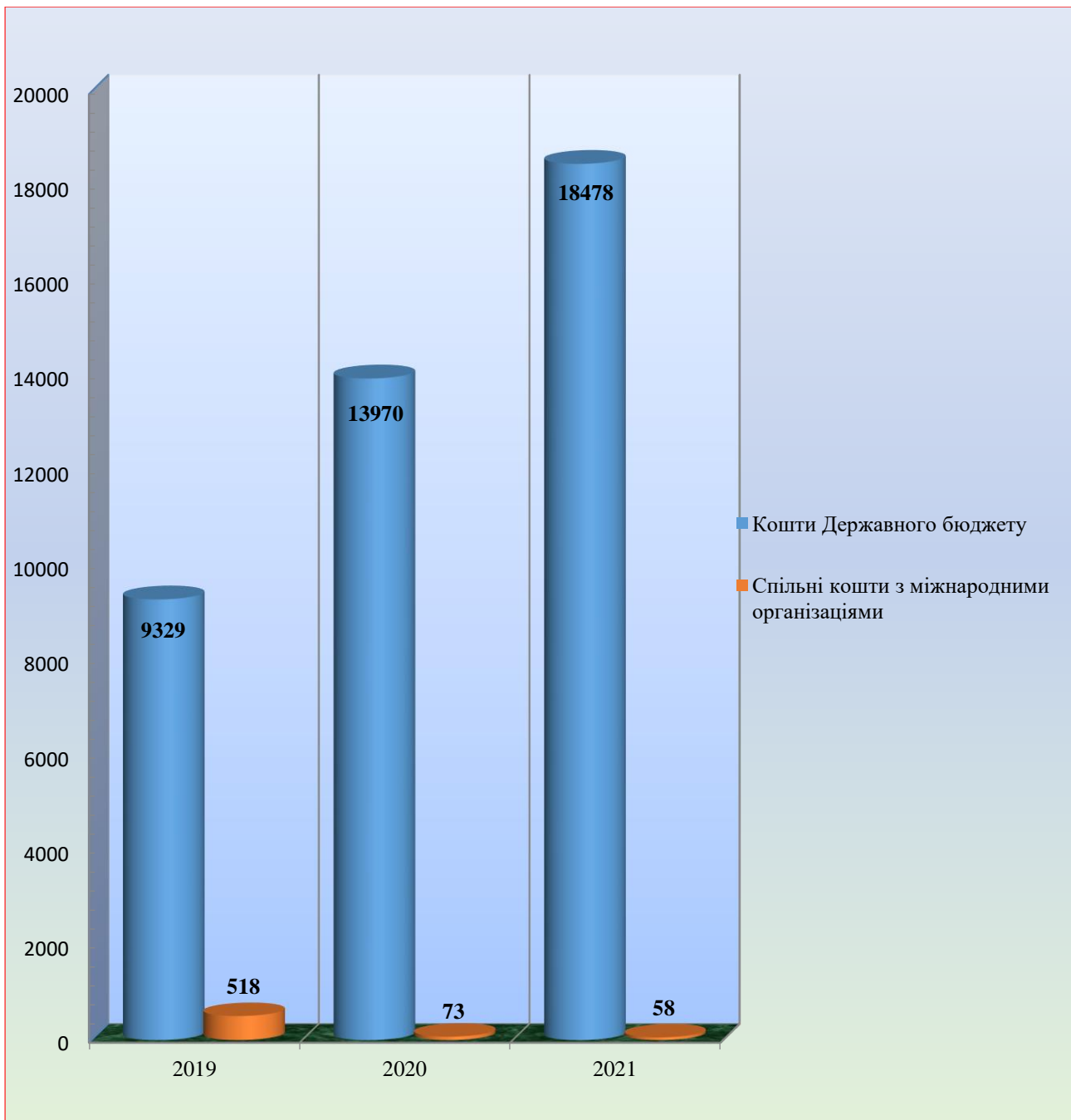
Коштом Державного бюджету України підготовлено 18478 осіб або 99,7 %, а за спільні з міжнародними та громадськими організаціями кошти – 58 осіб або 0,3 % відповідно.

Стан підготовки працівників апаратів судів за звітний період характеризують статистичні дані, наведені в діаграмах нижче.

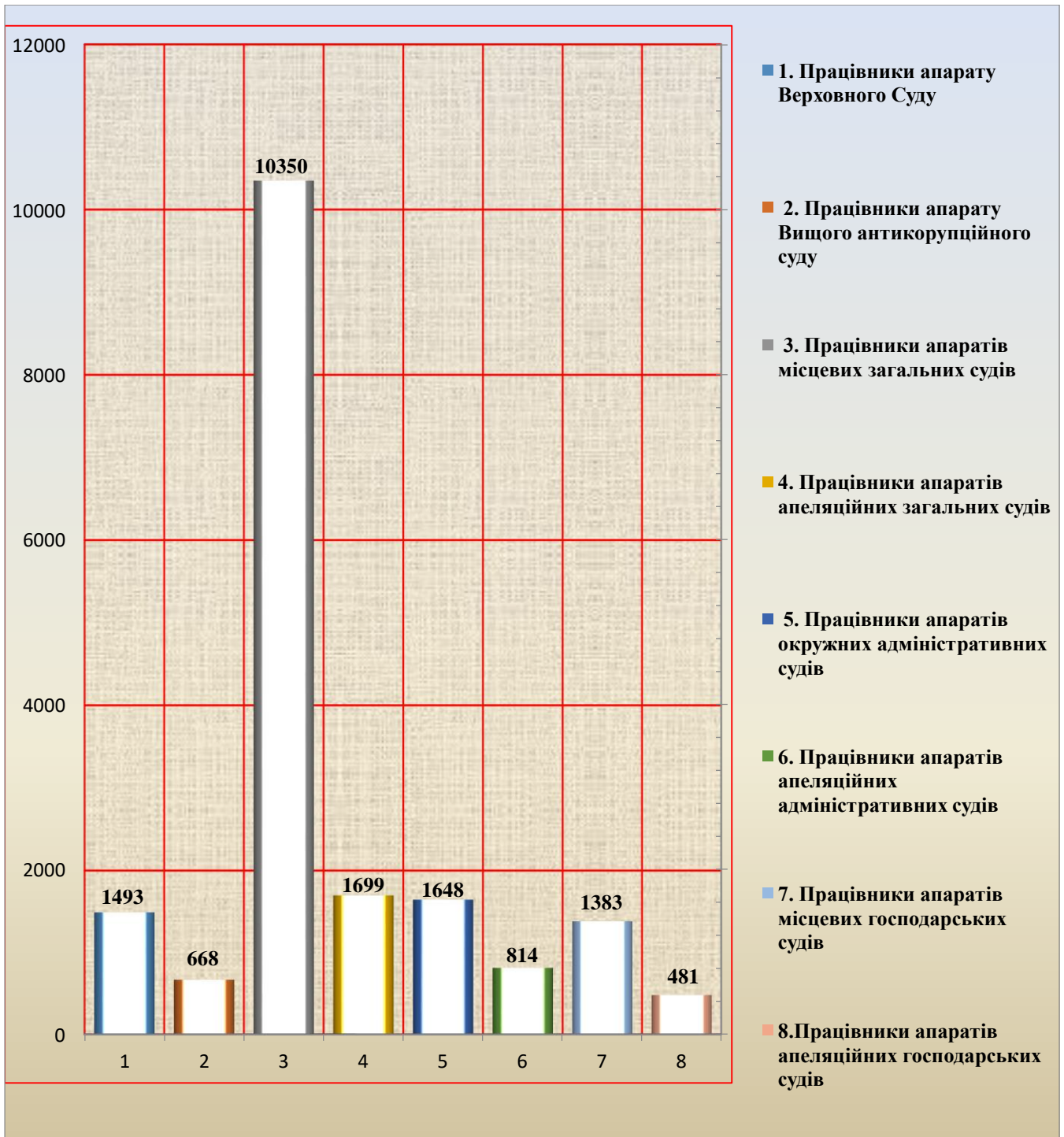
Підготовка працівників апаратів судів НШСУ в 2019 - 2021 роках

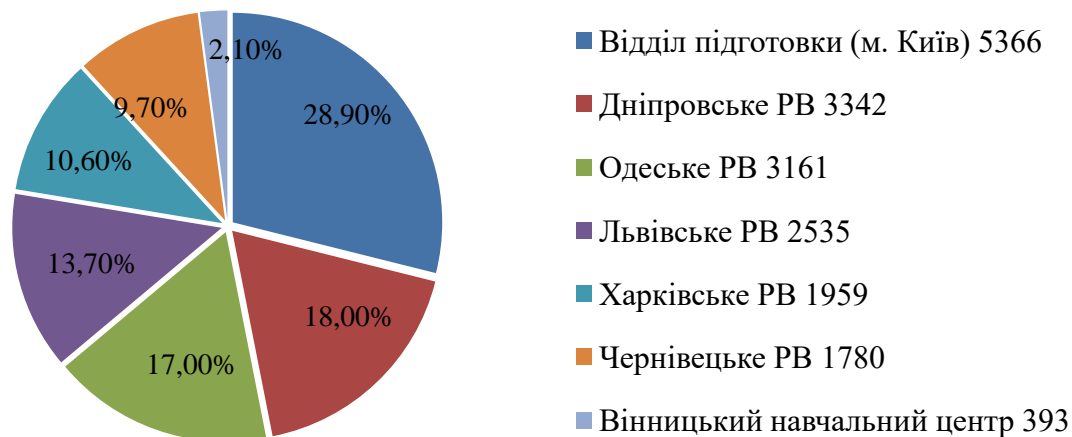
Фінансування підготовки працівників апаратів судів у 2019-2021 роках

Підготовка працівників апаратів судів за інстанціями та спеціалізаціями у 2021 році

**Участь структурних підрозділів
НШСУ
в підготовці працівників апаратів судів
у 2021 році**

НШСУ підготувала до апробації та впровадження в підготовку працівників апаратів судів такі курси та тренінги:

“Діяльність суду в надзвичайних ситуаціях” – очний тренінг для помічників суддів та секретарів судового засідання;

“Суд у соціальних мережах” – очний тренінг для працівників апаратів судів;

“Новина як ефективний засіб судової комунікації” – очний та дистанційний навчальний курс для пресекретарів і працівників апаратів місцевих та апеляційних судів, відповідальних за зв’язки з громадськістю;

“Комунікація як засіб підвищення довіри до системи правосуддя” – тренінг для пресекретарів та працівників апаратів судів, відповідальних за зв’язки з громадськістю.

“Роль помічника судді у забезпеченні професійної діяльності судді” – семінар-практикум для помічників суддів.

“Мова судово-процесуальної сфери” – дистанційний курс для працівників апаратів судів.

“Забезпечення гендерної рівності” – дистанційний курс для працівників апаратів судів.

Актуальними питаннями залишається запровадження та функціонування Єдиної судової інформаційно–телекомунікаційної системи (ЄСІТС), організації роботи з військового обліку та мобілізаційної підготовки в органах судової влади.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.05.2021 № 435-р щодо основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинними шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення існує необхідність упровадження занять із зазначеної теми для помічників суддів.

НШСУ розробляє концепцію підтримання та підвищення рівня кваліфікації помічників суддів і секретарів судових засідань з визначенням обсягу, наповненості матеріалів, тривалості занять, запровадження додаткових дисциплін, аналізує пропозиції щодо оновлення матеріалів курсів для працівників апаратів судів з метою актуалізації тем у стандартизованих програмах, осучаснює, оновлює тематику навчальних заходів, необхідну для підготовки та підвищення рівня кваліфікації працівників апаратів судів задля забезпечення якісної підготовки працівників апаратів судів.

III. СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ

Одним із стратегічних напрямків розвитку суддівської освіти є реформування спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді. З цією метою продовжувалася робота над оновленням Програми спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, спрямована на використання новітніх форм і методів проведення занять, підвищення якості та ефективності суддівської освіти в нових соціокультурних умовах.

У 2021 році для проведення в майбутньому спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді НШСУ:

розробляла навчально-методичні матеріали курсів для включення до проекту Програми спеціальної підготовки з використанням кращого міжнародного досвіду;

з метою гнучкого реагування на процеси, що відбуваються в Україні та світі, адекватної відповідності сучасним суспільним викликам продовжувала моніторинг оцінки ефективності процесу та якості спеціальної підготовки, а також результативності використання кандидатами на посаду судді знань, умінь і навичок через 6 місяців після їхнього призначення на посаду судді.

Наказами ректора Національної школи суддів України визначено координатором:

блоку I “Основи організації суду та діяльності судді” – проректора Володимира Мазурка;

блоку II “Цивільне судочинство” – начальника відділу підготовки викладачів (тренерів) Олену Умнову;

блоку III “Господарське судочинство” – викладача-координатора відділу підготовки викладачів (тренерів) Олександра Потильчака;

блоку IV “Кримінальне судочинство та судочинство у справах про адміністративні правопорушення” – викладача відділу підготовки викладачів (тренерів) Ольгу Короткову;

блоку V “Адміністративне судочинство” – викладача-наукового консультанта відділу підготовки викладачів (тренерів) Олександра Терлецького;

блоку VI “Суддівські компетенції” – заступника начальника відділу підготовки викладачів (тренерів) Тамару Закревську.

У 2021 році Вищою радою правосуддя було рекомендовано на посаду судді 211 кандидатів, які пройшли спеціальну підготовку у НШСУ. Указами Президента України зазначених осіб призначено на посади суддів у місцеві загальні суди.

Відповідно до Порядку здійснення моніторингу результатів кваліфікаційного іспиту та професійної діяльності судді, затвердженого наказом ректора від 1 квітня 2020 року № 20, з метою оцінки ефективності процесу та якості спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, а також результативності використання кандидатами отриманих знань, умінь і навичок, після призначення на посаду судді через 6 місяців проведено онлайн-анкетування.

Оскільки більшість кандидатів, які проходили тримісячну спеціальну підготовку в Національній школі суддів України, уже здійснюють правосуддя понад 6 місяців, надіслано 211 анкет моніторингу в суди, в яких працюють зазначені судді. Від них отримано 135 заповнених анкет, які проаналізовано та узагальнено з метою подальшого вдосконалення спеціальної підготовки.

Більшість респондентів поставили найвищу оцінку складових спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді. В анкетах висловлено власні думки щодо переваг і пропозицій для підвищення ефективності проведення занять у формі тренінгів й удосконалення змісту Програми спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді.

Список кандидатів на посаду судді, яких включено до резерву та рейтингу за результатами кваліфікаційного іспиту, систематично аналізується з метою моніторингу їх професійного шляху. Інформація вноситься до створеної бази даних випускників спеціальної підготовки.

Пропозиції випускників спеціальної підготовки, які вже

здійснюють судочинство, є доречними дороговказами для груп розробників курсів до програми спеціальної підготовки. В умовах карантинних обмежень переважна більшість засідань таких груп достатньо ефективно проводилась дистанційно або в комбінованому варіанті, за якого частина розробників працювала в аудиторії, інша – дистанційно. Усього було **проведено 24 засідання груп розробників курсів для всіх шести блоків програми спеціальної підготовки та проведено апробацію 7 розроблених тренінгів та двох семінарів-практикумів.**

12–13 травня 2021 року НШСУ у співпраці з Проектом підтримки судової реформи, який фінансується Міністерством міжнародних справ Канади, успішно провела онлайн-апробацію тренінгу для кандидатів на посаду судді “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”, для участі в якій уперше разом із суддями запрошувалися й кандидати на посаду судді, які успішно пройшли спеціальну підготовку, але ще не призначені на посаду судді.

Онлайн-апробація тренінгу для кандидатів на посаду судді сприяла формуванню нових знань, умінь та навичок у сфері подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя.

Протягом 2021 року завершено розробку навчально-методичних матеріалів тренінгів:

“Психологічні особливості спілкування з учасниками процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;

“Кіберзлочини та електронні докази у кримінальному провадженні”;

“Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”;

“Врегулювання спорів за участю судді в цивільному, господарському та адміністративному судочинстві”;

“Пробація в кримінальному судочинстві”;

“Докази та доказування в господарському судочинстві”;

“Ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу”;

семінарів-практикумів “Підготовче провадження в адміністративному судочинстві”;

“Психологічна експертиза у цивільному судочинстві”.

Оновлено матеріали семінару-практикуму “Мистецтво правового письма та процесуального документування” та тренінгу “Управління залом судового засідання”, зокрема, здійснено запис відповідного відеофільму.

З метою забезпечення єдиних підходів до методології проведення занять із майбутніми судьями було проведено 11 методологічних тренінгів для викладачів-тренерів з викладання курсів для кандидатів на посаду судді.

Одним із прикладів підготовки викладачів НШСУ є проведення **19 травня 2021 року онлайн-тренінгів для тренерів**, які будуть проводити з кандидатами на посаду судді тренінги **“Підготовче провадження в господарському судочинстві” та “Відповідальність за порушення господарських зобов’язань”**, розроблених й апробованих відповідно до Національних стандартів суддівської освіти.

Потенційним викладачам презентовано матеріали та основні підходи до викладання тренінгу “Підготовче провадження у господарському судочинстві”.

Під час презентації матеріалів тренінгу “Відповідальність за порушення господарських зобов’язань” було проведено дискусії щодо вирішення актуальних питань відповідальності за порушення господарських зобов’язань.

Викладачі надали ґрунтовні відповіді на запитання суддів, що виникли під час онлайн-тренінгу.

16–17 вересня 2021 року НШСУ у співпраці з українсько-канадським проектом “Підтримка судової реформи” провела тренінг для викладачів-тренерів курсу для кандидатів на посаду судді “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”.

Під час зазначеного тренінгу було презентовано науково-методичний посібник для тренерів і тренерок “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”, який з науково-методичної точки зору є надто корисними для викладання під час здійснення спеціальної підготовки на посаду судді.

Новий тренінг у підготовці кандидатів на посаду судді буде сприяти формуванню знань, умінь і навичок щодо подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя, зокрема ідентифікувати, розпізнавати, аналізувати та класифікувати гендерні стереотипи, застосовувати практику Європейського суду

та інших органів (Комітету CEDAW) щодо гендерних стереотипів, уникати гендерно упередженої поведінки в роботі суддів.

28–29 жовтня 2021 року НШСУ спільно з Координатором проєктів ОБСЄ в Україні в межах проєкту “Підтримка професійного навчання суддів” провела **практичне заняття для впровадження гендерного підходу в спеціальну підготовку кандидатів на посаду судді**. Його учасники та учасниці визначали, у які тренінги доцільно додавати гендерні питання та якою має бути методика їхнього викладання.

Видано новий науково-методичний посібник для тренерів і тренерок “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”.

Посібник розроблено за сприяння Проєкту підтримки судової реформи, що фінансується Міністерством міжнародних справ Канади, і якнайкраще ілюструє практичні кроки щодо подальшого розвитку Національних стандартів суддівської освіти та втілення в життя напрямів реалізації Стратегії розвитку суддівської освіти в Україні на 2021–2025 роки.

Завершено підготовку посібника для суддів-наставників кандидатів на посаду судді “Інститут наставництва: теорія та практика застосування в суддівській освіті”.

Сьогодні суттєвого розвитку набули дистанційні форми суддівської освіти. Для проведення онлайн-занять у процесі спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді вивчено особливості технічного забезпечення проведення онлайн-занять, переведення курсів спеціальної підготовки в онлайн-формат, сформульовано вимоги до навчально-методичних матеріалів та підготовки викладачів (тренерів) для проведення таких занять із кандидатами на посаду судді.

Більшість тренінгів для кандидатів на посаду судді розроблено для проведення аудиторних занять, тому вживалися заходи для їхнього переформатування з метою ефективного здійснення онлайн-спеціальної підготовки.

3–4 червня 2021 року НШСУ у співпраці з Координатором проєктів ОБСЄ в Україні провела **засідання групи розробників методичних рекомендацій для ефективного здійснення дистанційної (онлайн-формату) підготовки кадрів системи правосуддя.**

Міжнародним досвідом здійснення дистанційної (онлайн-формату) підготовки кадрів системи правосуддя

поділилися міжнародні експерти – Є. (Астрід) Хопма, радниця з дистанційної освіти Training and Study Centre for the Judiciary (Utrecht, Нідерланди), А. Тагапарі, представниця міжнародного відділу, навчального суддівського центру Утрехту (Нідерланди), Антонелла Чіріелло, членкиня правління Scuola superiore della Magistratura (Roma, Італія).

IV. ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ СУДОВОЇ ОХОРОНИ

Стратегією розвитку суддівської освіти в Україні на 2021–2025 роки заплановано розроблення комплексної програми підготовки працівників Служби судової охорони (ССО), яка передбачає:

- визначення навчальних потреб працівників Служби судової охорони;
- запровадження локального регулювання змісту та організації підготовки працівників Служби судової охорони;
- розроблення курсів для підготовки працівників Служби судової охорони;

- підготовку тренерів (викладачів) для працівників Служби судової охорони.

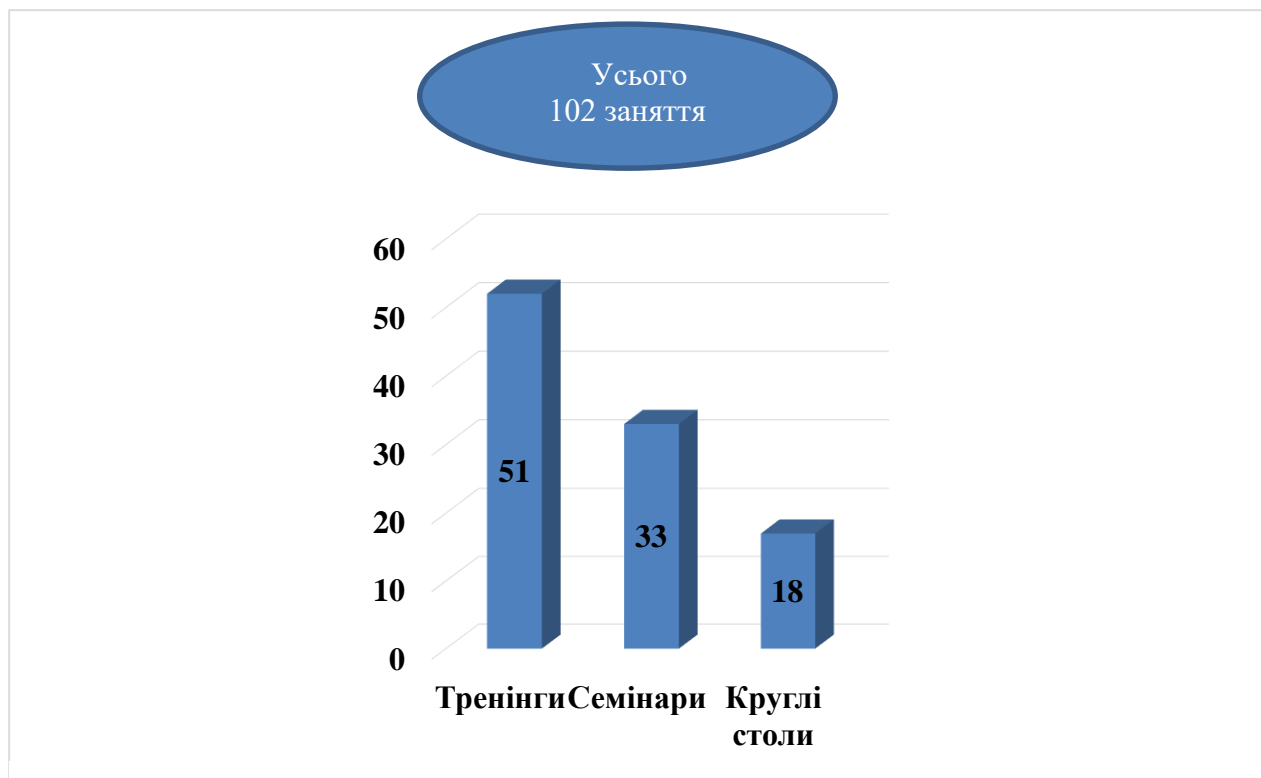
Законом України від 27 квітня 2021 № 1417-IX року статтю 105 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” доповнено пунктом 5¹, згідно з яким НШСУ здійснює підготовку працівників Служби судової охорони та підвищення рівня їхньої кваліфікації.

Підготовка працівників Служби судової охорони проводиться відповідно до встановленого порядку та календарного плану, які погоджено з головою Служби судової охорони й затверджено ректором НШСУ.

Відповідно до вищезазначеного Закону, Стратегії розвитку суддівської освіти в Україні на 2021–2025 роки та з метою забезпечення належної організації та проведення підготовки працівників Служби судової охорони 20 серпня 2021 року наказом ректора Національної школи суддів України затверджено Комплексну програму підготовки працівників Служби судової охорони та підвищення рівня їхньої кваліфікації і Порядок підготовки працівників Служби судової охорони та підвищення рівня їхньої кваліфікації. Ці документи розроблено відповідно до Національних стандартів суддівської освіти, що базуються на ключових цінностях НШСУ, якими є професіоналізм, інноваційність, ефективність, лідерство та співпраця, відповідальність і доброчесність.

Заняття проводяться в усіх регіональних відділеннях НШСУ як для працівників Служби судової охорони, так і для керівників структурних підрозділів цієї Служби спільно із суддями та працівниками апаратів судів.

У 2021 році проведено **102 заняття**, з яких **51 – тренінг**, **33 – семінари**, **18 – круглих столів**, підготовку на яких пройшли **2615** співробітників Служби.

Теми круглих столів:

– “Функціонування Служби судової охорони в системі правосуддя України”;

– “Людиноорієнтований суд”;

семінарів:

– “Судова система України, законодавство про судоустрій та статус суддів”;

– “Ефективна комунікація у професійній діяльності”;

– “Практики в галузі судової безпеки”;

– “Правові засади діяльності Служби судової охорони”;

– “Запобігання та протидія корупції: окремі аспекти законодавства України.

Особливості електронного декларування”;

– “Особливості проходження служби співробітниками Служби судової охорони”;

– “Українське ділове мовлення та мовленнєвий етикет”;

– “Лексичний практикум: мовна компетентність”;

тренінгів:

– “Побудова ефективної команди”;

- “Забезпечення особистої безпеки суддів і членів їхніх сімей, працівників апаратів судів. Громадська безпека”;
- “Професійна етика співробітників Служби судової охорони”;
- “Надання домедичної допомоги працівниками Служби судової охорони”;
- “Покращення рівня доступу осіб з порушенням слуху до правосуддя”.

У співпраці Національної школи суддів України з програмами та проектами міжнародної технічної допомоги протягом 2021 року до участі в тренінгах залучались міжнародні експерти Проекту Європейського Союзу “Підтримка реформ з верховенства права в Україні (ПРАВО-JUSTICE)” – фахівець з питань безпеки МЗС Нідерландів, керівник польового офісу Гароуе, **Сомалі Корнеліс Верхарен**, керівник служби безпеки Спеціального трибуналу по Лівану **Сільвіу Сандру** та радник з питань верховенства права Львівського регіонального представництва Консультативної місії Європейського Союзу в Україні **Маркус Ролофс**. Міжнародні експерти поділилися з працівниками Служби кращими європейськими практиками безпеки в надзвичайних ситуаціях та передовими етичними стандартами працівників аналогічних служб Європи.

Аналіз анкет зворотного зв'язку свідчить про позитивні відгуки їхніх учасників й учасниць і допоміг виявити актуальні питання для підвищення практичної спрямованості в підготовці працівників Служби.

НШСУ активно проводить розробку нових курсів для забезпечення потреб у підготовці працівників судової охорони. У 2021 році розроблено, апробовано та запроваджено у процес підготовки 3 тренінги: “Побудова ефективної команди”, “Забезпечення особистої безпеки суддів і членів їхніх сімей, працівників апаратів судів. Громадська безпека” та “Професійна етика співробітників Служби судової охорони”.

Розробниками зазначених тренінгів були судді, працівники апаратів судів, представники громадських організацій, працівники Служби судової охорони та НШСУ.

V. ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ (ТРЕНЕРІВ)

Одним із пріоритетних завдань НШСУ у звітному періоді є забезпечення проведення на високому професійному рівні підготовки висококваліфікованих кадрів для судової системи та посилення довіри суспільства до судової влади.

Із цією метою у **2021 році** для підготовки висококваліфікованого науково-викладацького корпусу в дистанційному форматі **було забезпечено проведення 2 методологічних тренінгів для викладачів** із методики підготовки і проведення тренінгів у НШСУ, а також **26 тематичних тренінгів для тренерів**.

Ураховуючи карантинні обмеження, НШСУ скерувала зусилля на забезпечення переформатування усіх розроблених курсів для їх викладання у форматі дистанційного навчання та онлайн-форматі, проведення вебінарів, тренінгів для тренерів у онлайн-форматі та впровадження сучасних засобів та форм навчання.

Забезпечується регулярне проведення онлайн-зустрічей із викладачами, за результатами яких судді опанували сучасні засоби проведення заходів в онлайн-режимі, що забезпечило викладачам використання усіх можливостей онлайн-технологій для проведення підготовки суддів на високому та професійному рівні.

НШСУ використовує науковий ресурс відряджених суддів для розробки навчальних курсів, залучення їх до викладання тренінгів у рамках підготовки суддів та працівників апаратів судів, запису відеолекцій, проведення вебінарів для суддів, а також відрядження для участі в науково-практичних заходах з метою підвищення особистісних професійних компетенцій.

Триває постійна робота із розробки нових та удосконалення раніше створених навчальних курсів для суддів, курсів дистанційного навчання, тренінгів для спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді тощо.

Відповідно до частини шостої статті 54 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” у 2021 році до відділу підготовки викладачів (тренерів) відряджено 10 суддів. Під керівництвом координаторів за напрямком судочинства судді беруть активну участь у розробленні навчальних матеріалів для підготовки та періодичного навчання кандидатів на посаду судді, суддів у формі дистанційних курсів, тренінгів, стандартизованих лекцій, семінарів-практикумів, які включені до Плану науково-дослідної та науково-методичної роботи Національної школи суддів України на 2021 рік та залучаються до викладання для суддів, працівників апарату судів, співробітників Служби судової охорони. Ураховуючи, що основним завданням НШСУ в період карантинних заходів через COVID-19 є перехід від очної форми навчання на дистанційну, при цьому не втративши якості матеріалів, відряджені судді у складі груп розробників адаптують навчальні матеріали до онлайн-викладання та створюють нові. Відділом підготовки викладачів (тренерів) здійснюється координація роботи відряджених суддів. Відрядження суддів здійснювалось із числа суддів, які перебувають без повноважень.

VI. НАУКОВО–ДОСЛІДНА ТА НАУКОВО–МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

КУРСИ ДЛЯ СУДДІВ

У 2021 році наукові підрозділи продовжили **розробку, оновлення та адаптацію навчальних курсів. Також проводились їх апробації та тренінги для тренерів.**

За звітний період **для суддів** розроблено 15 тренінгів, а саме:

- “Протидія фінансуванню тероризму: судовий аспект”;
- “Право на інформацію та інформація з обмеженим доступом”;
- “Особливості застосування спеціальної конфіскації судами України”;
- “Пробація в кримінальному судочинстві”;

- “Судовий контроль за реалізацією адміністративними органами дискреційних повноважень”;
- “Розгляд кримінальних проваджень, пов’язаних із домашнім насильством”;
- “Розгляд спорів щодо правочинів в господарському судочинстві: актуальні питання правозастосування”;
- “Захист прав споживачів: актуальні питання правозастосування та судової практики”;
- “Практика розгляду господарськими судами судових спорів, що виникають із кредитних правовідносин”;
- “Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов’язані з корупцією”;
- “Адміністративна відповідальність за порушення митних правил”;
- “Проблемні питання відшкодування шкоди в цивільному судочинстві”;
- “Процесуальний строк як складова принципу правової визначеності”;
- “Застосування запобіжних заходів у діяльності слідчого судді”;
- “Розгляд справ щодо сімейних спорів”.

У процесі розробки – 3 тренінги, а саме:

- “Розгляд судами кримінальних проваджень щодо злочинів проти життя”;
- “Вирішення спорів про порушення правил політичного фінансування”;
- “Застосування принципу юридичної визначеності в адміністративному судочинстві”.

Проведено апробацію 16 курсів:

- “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;
- “Судовий контроль за реалізацією адміністративними органами дискреційних повноважень”;
- “Розгляд справ щодо сімейних спорів”;
- “Розгляд кримінальних проваджень, пов’язаних із домашнім насильством”;
- “Пробація в кримінальному судочинстві”;
- “Протидія фінансуванню тероризму: судовий аспект”;
- “Право на інформацію та інформація з обмеженим доступом”;
- “Захист прав споживачів: актуальні питання правозастосування та судової практики”;
- “Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов’язані з корупцією”;
- “Практика розгляду господарськими судами судових спорів, що виникають із кредитних правовідносин”;

- “Проблемні питання відшкодування шкоди в цивільному судочинстві”;
- “Процесуальний строк як складова принципу правової визначеності”;
- “Зміцнення системи захисту дітей у конфлікті із законом”;
- “Адміністративна відповідальність за порушення митних правил”;
- “Розгляд спорів щодо правочинів в господарському судочинстві: актуальні питання правозастосування”;
- “Особливості застосування спеціальної конфіскації судами України”.

➤ **Проведено 23 тренінги для тренерів (ToT):**

- “Судовий розгляд кримінальних проваджень щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом”;
- “Протидія фінансуванню тероризму: судовий аспект”;
- “Право на інформацію та інформація з обмеженим доступом”;
- “Розгляд кримінальних проваджень, пов’язаних із домашнім насильством”;
- “Розгляд судами кримінальних проваджень про злочини проти безпеки виробництва”;
- “Розгляд судами кримінальних проваджень щодо незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів”;
- “Розгляд справ щодо сімейних спорів”;
- “Захист прав споживачів: актуальні питання правозастосування та судової практики”;
- “Проблемні питання відшкодування шкоди в цивільному судочинстві”;
- “Процесуальний строк як складова принципу правової визначеності”;
- “Застосування запобіжних заходів у діяльності слідчого судді”;
- “Перешкоджання у здійсненні судочинства (процесуальні інтервенції). Методи протидії”;
- “Актуальні питання процесуального законодавства у господарському судочинстві”;
- “Особливості провадження щодо кримінальних проступків”;
- “Захист прав людини передбачених ст. 206 КПК України слідчим суддею при здійсненні правосуддя”;
- “Вирішення спорів, що виникають із договорів страхування”;
- “Зміцнення системи захисту дітей у конфлікті із законом”;
- “Судовий контроль за реалізацією адміністративними органами дискреційних повноважень”;
- “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;

- “Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов’язані з корупцією”;
- “Розгляд спорів щодо правочинів в господарському судочинстві: актуальні питання правозастосування”;
- “Практика розгляду господарськими судами судових спорів, що виникають із кредитних правовідносин”;
- “Адміністративна відповідальність за порушення митних правил”.

КУРСИ ДЛЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ

У 2021 році науковими підрозділами розроблено, оновлено, розширено тренінги для кандидатів на посаду судді, зокрема:

завершено розробку 5 курсів:

- “Пробація в кримінальному судочинстві”;
- “Докази і доказування в господарському судочинстві”;
- “Ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу”;
- “Управління залом судового засідання”;
- “Врегулювання спорів за участю судді в цивільному, господарському, адміністративному судочинстві”.

Проведено апробацію 7

тренінгів:

- “Управління залом судового засідання”;
- “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;
- “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”;
- “Кіберзлочини та електронні докази у кримінальному провадженні”;
- “Пробація в кримінальному судочинстві”;
- “Докази і доказування в господарському судочинстві”;
- “Ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу”.

Проведено 11 тренінгів для тренерів (ToT):

- “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”;
- “Врегулювання спорів за участю судді в цивільному, господарському, адміністративному судочинстві”;
- “Підготовче провадження у господарському судочинстві”;
- “Відповідальність за порушення господарських зобов’язань”;

- “Захист права власності. Проблемні питання єдності судової практики”;
- “Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК). Особливості кваліфікації та сукупності злочинів”;
- “Кіберзлочини та електронні докази у кримінальному провадженні”;
- “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;
- “Докази і доказування в господарському судочинстві”;
- “Ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу”;
- “Управління залом судового засідання”.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СУДДІВ І ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТІВ СУДІВ

Окремим напрямком освітньої роботи НШСУ є проведення курсів дистанційного навчання.

Так, у 2021 році розроблено 12 дистанційних курсів для суддів:

- “Захист прав та інтересів дитини при вирішенні сімейних спорів”;
- “Докази і доказування в адміністративному судочинстві”;
- “Розгляд кримінальних проваджень, пов’язаних із домашнім насильством”;
- “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;
- “Пробація в кримінальному судочинстві”;
- “Забезпечення гендерної рівності”;
- “Соціономічна компетентність судді”;
- “Актуальні питання застосування господарського процесуального законодавства”;
- “Проблемні питання доказування в цивільному судочинстві”;
- “Розгляд справ щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості”;
- “Психологічні особливості спілкування з малолітніми/неповнолітніми учасниками судового процесу”;
- “Основи саморегуляції та її роль в професійній діяльності судді”.

Розроблено дистанційний навчальний курс для суддів та працівників апаратів судів “Мова судово-процесуальної сфери”.

Проведено апробацію 12 дистанційних курсів:

- “Розгляд кримінальних проваджень, пов’язаних із домашнім насильством”;
- “Пробація в кримінальному судочинстві”;
- “Врегулювання спорів за участю судді (цивільна, господарська, адміністративна юрисдикції)”;
- “Соціономічна компетентність судді”;
- “Захист прав та інтересів дитини при вирішенні сімейних спорів”;
- “Проблемні питання доказування в цивільному судочинстві”;
- “Розгляд справ щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості”;
- “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;
- “Актуальні питання застосування господарського процесуального законодавства”;
- “Основи саморегуляції та її роль в професійній діяльності судді”;
- “Мова судово-процесуальної сфери”;
- “Забезпечення гендерної рівності”.

У 2021 році проведено **4 дистанційні курси для суддів на платформі HELP**, які адаптовано до національного законодавства суддями-тренерами:

- “Вступ до статті 5. Право на свободу та особисту недоторканість”;
- “Доступ жінок до правосуддя: впровадження стандартів Стамбульської конвенції та інших Європейських стандартів гендерної рівності у країнах східного партнерства”;
- “Досудове розслідування та ЄКПЛ”;
- “Навчальний курс для суддів: боротьба з мовою ворожнечі”.

У процесі розробки 4 дистанційні курси:

- “Застосування міжнародних трудових стандартів у судовій практиці”;
- “Зміцнення системи захисту дітей у конфлікті із законом”;
- “Дитиноцентричне правосуддя”;
- “Захист права власності в цивільному судочинстві”.

Дистанційна форма підготовки

використовується також у процесі підготовки **працівників апаратів судів**. Для цієї цільової аудиторії **розширено та доповнено матеріали** дистанційного курсу

для працівників апаратів судів “Особливості доступу до публічної інформації у судах та розгляду звернень громадян”.

Розроблено тренінг “Діяльність суду в надзвичайних ситуаціях”, проведено його апробацію та ToT.

Проведено тренінг для тренерів по курсам для прес-секретарів та відповідальних за зв’язки з громадськістю:

- “Новина як ефективний засіб судової комунікації”;
- “Комунікації як засіб підвищення довіри до системи правосуддя”.

Триває розробка тренінгу для пресекретарів та відповідальних за зв’язки з громадськістю “Суд у соціальних мережах”.

Новим напрямком діяльності НШСУ є підготовка працівників Служби судової охорони – державного органу в системі правосуддя, зміст діяльності якого полягає в забезпеченні охорони та підтримки громадського порядку в судах. Тому обізнаність та розуміння персоналом Служби судової охорони принципів функціонування судової системи, судових процесів, розподіл обов’язків і повноважень у суді є необхідною передумовою якісного здійснення завдань, покладених на неї законодавцем.

Вивчаючи навчальні потреби Служби судової охорони, НШСУ активно проводить розробку нових курсів для співробітників Служби судової охорони. У 2021 році розроблено, апробовано та запроваджено в навчальний процес 3 тренінги:

- “Побудова ефективної команди”;
- “Забезпечення особистої безпеки суддів і членів їхніх сімей, працівників апаратів судів. Громадська безпека”;
- “Професійна етика співробітників Служби судової охорони”.

До груп розробників цих курсів увійшли судді, працівники апаратів судів, представники громадських організацій, співробітники Служби судової охорони та працівники НШСУ.

Розроблено:

- серію із 4 вебінарів для працівників та викладачів Національної школи суддів України “Українське слово у вимірах сьогодення”;
- серію із 7 вебінарів “Актуальні питання написання судового рішення в адміністративному судочинстві”;
- вебінар “Проблемні аспекти, що виникають при розгляді кримінальних проваджень, передбачених ст. 130, 132 КК. Захист ВІЛ-позитивних осіб та осіб, хворих на інші невиліковні інфекційні хвороби”;
- вебінар “Зміцнення системи захисту дітей у конфлікті із законом”.

Семінари–практикуми

Однією з інноваційних форм, запроваджених у процес підготовки кандидатів на посаду судді, суддів і працівників апаратів судів є семінар–практикум. Розроблення та проведення семінарів–практикумів, як і курсів для суддів, здійснюється з дотриманням вимог, передбачених Концепцією національних стандартів суддівської освіти, схваленою Науково–методичною радою Національної школи суддів України (протокол від 23.12.2014 № 5).

У **2021 році** наукові підрозділи працювали над розробленням семінарів–практикумів для кандидатів на посаду судді, суддів і працівників апарату, зокрема:

Завершено розробку 9 семінарів-практикумів:

- “Підготовче провадження в адміністративному судочинстві”;
- “Участь прокурора в адміністративному судочинстві”;
- “Мовна компетентність судді”;
- “Роль помічника судді у забезпеченні професійної діяльності судді”;
- “Мистецтво правового письма та процесуального документування”;
- “Особливості застосування спеціальної конфіскації судами України”;
- “Психологічна експертиза у цивільному судочинстві”;
- “Цивільний позов у кримінальному провадженні”;

- “Забезпечення стандартів прав людини, передбачених ст. 5 ЄКПЛ, під час перегляду ухвал слідчих суддів та суду в апеляційному порядку”.

У процесі розробки 2 семінари-практикуми:

- “Тлумачення норм права в адміністративному судочинстві”;
- “Судовий контроль за виконанням рішень: актуальні проблеми та шляхи удосконалення”.

Проведено апробацію 7 семінарів-практикумів:

- “Забезпечення стандартів прав людини, передбачених ст. 5 ЄКПЛ, під час перегляду ухвал слідчих суддів та суду в апеляційному порядку”;
- “Підготовче провадження в адміністративному судочинстві”;
- “Цивільний позов у кримінальному провадженні”;
- “Роль помічника судді у забезпеченні професійної діяльності судді”;
- “Судова дискреція в адміністративному судочинстві”;
- “Психологічна експертиза у цивільному судочинстві”;
- “Особливості застосування спеціальної конфіскації судами України”.

Проведено ToT за семінаром-практикумом “Судова дискреція в адміністративному судочинстві”.

Стандартизовані лекції для суддів

Підготовлено 39 стандартизованих лекцій для кандидатів на посаду судді, суддів та працівників апаратів судів:

- “Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК). Особливості кваліфікації та сукупність злочинів”;
- “Виконання слідчим суддею обов’язків щодо захисту прав людини, передбачених ст. 206 КПК України”;
- “Розгляд судами кримінальних проваджень, пов’язаних з торгівлею людьми”;
- “Призначення покарання у кримінальних справах”;
- “Межі судового розсуду з позиції практики Європейського суду з прав людини”;
- “Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини щодо України (статті 6, 8 Протоколу 1 Конвенції)”;
- “Інститут відводу судді у адміністративному судочинстві”;
- “Судовий контроль за реалізацією адміністративними органами дискреційних повноважень у сфері архітектури, містобудування та земельних правовідносин”;

- “Проблемні питання проходження державної служби”;
- “Особливості податкового обліку та облікової політики під час розгляду адміністративних справ”;
- “Адміністративні спори в податковому законодавстві”;
- “Представництво в адміністративному судочинстві”;
- “Окремі питання розгляду справ з приводу забезпечення цивільного захисту та охорони праці”;
- “Проблемні питання провадження у цивільній справі в суді першої інстанції”;
- “Доступ до публічної інформації в світлі Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів та національного законодавства”;
- “Судова практика розгляду справ за участі представника уповноваженого органу з питань пробації”;
- “Етикет службового листування”;
- “Судові провадження щодо кримінальних проступків”;
- “Арешт майна в діяльності слідчого судді”;
- “Актуальні питання надання слідчим суддею дозволу на проведення обшуку, огляду та тимчасового доступу до речей і документів”;
- “Звільнення від покарання та його відбування”;
- “Судовий розгляд кримінальних проваджень щодо протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом”;
- “Безспірні провадження цивільного судочинства”;
- “Проблемні питання розгляду справ про поділ майна подружжя”;
- “Проблемні питання, що виникають при розгляді окремих категорій сімейних спорів”;
- “Забезпечення принципу найкращих інтересів дитини при розгляді окремих категорій сімейних спорів”;
- “Окремі питання, що виникають при розгляді спадкових справ”;
- “Судовий контроль за виконанням судових рішень, проблемні аспекти та релевантна судова практика”;
- “Принцип добросовісності та зловживання процесуальними правами (апеляційна інстанція)”;
- “Захист гідності, честі та ділової репутації: проблемні питання правозастосування. Актуальна судова практика”;
- “Відповідальність за порушення грошових зобов’язань”;
- “Окремі питання, які виникають при розгляді судом кредитних спорів”;
- “Практика Верховного Суду в іпотечних спорах”;
- “Судова практика з розгляду житлових спорів”;
- “Розгляд спорів щодо захисту права власності: актуальні питання та практика їх вирішення”;
- “Питання факту і права: практичні проблеми розмежування обставин справи, їх юридичної кваліфікації та застосування права при здійсненні господарського судочинства”;
- “Актуальні проблеми господарського договірної права”;

- “Оскарження рішень третейського суду в апеляційних судах”;
- “Захист прав на об’єкти інтелектуальної власності”.

У процесі розробки стандартизовані лекції “Право ЄС у судовій практиці України”, “Диференціація процесуальної форми на рівні проваджень і процедур: проблемні питання”.

Відеолекції

У період оголошеного карантину та відсутності можливості проводити аудиторні заняття дуже своєчасним та актуальним є створення відеотеки презентацій досвідчених суддів, які є викладачами НШСУ. НШСУ ініційовано підготовку, розроблення та запровадження у процес підготовки суддів **відеолекцій**.

За підтримки проєкту Ради Європи “Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини” **підготовлено 20 навчальних відео**, які впроваджуватимуться у процес підготовки суддів.

Відеолекції підготовлено на теми:

- “Розвиток доктрини захисту прав людини в практиці Європейського суду з прав людини”;
- “Суддівський розсуд, судова помилка та суддівське свавілля (через призму юридичної відповідальності суддів”;
- “Суддівська незалежність і підзвітність у добу поляризованої політики”;
- “Практика Великої Палати Верховного Суду: вплив на правову систему”;
- “Які правовідносини є подібними? (До питання про застосування деяких норм процесуального права)”;
- “Вплив практики Європейського суду з прав людини на судову практику національних судів: методологічні аспекти формування сталої та послідовної практики національних судів на підставі рішень ЄСПЛ та вимоги щодо виконання його рішень”;
- “Рішення Великої Палати Верховного Суду: Urbi et Orbi”;
- “Судова нормотворчість в діяльності касаційних судів Європи: актуальні проблеми”;
- “Концептуальні принципи суддівської незалежності у демократичному суспільстві”;
- “Позитивні зобов’язання держави в умовах конфлікту і внутрішнього переміщення”;

- “Обґрунтоване судові рішення національного суду – межі “втручання”;
- “Практика ЄСПЛ у сфері доступу до публічної інформації”;
- “Застосування ЄКПЛ та практики ЄСПЛ в адміністративному судочинстві. Останні рішення ЄСПЛ проти України”;
- “Принцип універсальної юрисдикції у кримінальному судочинстві та міжнародний захист прав людини”;
- ”Стандарти ЄСПЛ щодо тягарю доказів та доказування”;
- “Етичні міркування та залучення суддів до співпраці з громадою”;
- “Аргументація судових рішень і “баланс” прав у цивільних справах з погляду Європейського суду з прав людини”;
- “Застосування принципу верховенства права при здійсненні адміністративного правосуддя”;
- “Господарські санкції: порядок застосування, повноваження господарського суду щодо зменшення розміру санкцій”;
- “Способи захисту права власності”.

Курси та посібники для підготовки викладачів (тренерів), а також розробників і рецензентів тестових матеріалів

Розроблено 5 навчальних продуктів:

- тренінг “Вдосконалення ораторської майстерності викладачів Національної школи суддів України”;
- тренінг “Мовне оформлення навчальних курсів для суддів”;
- дистанційний курс “Особливості роботи команди тренерів під час дистанційного навчання в умовах карантину”;
- семінар–практикум “Оформлення навчально-методичних матеріалів”;
- онлайн-тренінг для розробників матеріалів відбіркового іспиту у процедурі анонімного тестування з метою перевірки рівня загальних теоретичних знань кандидата на посаду судді у сфері права та володіння ним державною мовою.

Проведено 5 апробацій:

- тренінгу “Вдосконалення ораторської майстерності викладачів Національної школи суддів України”;
- тренінгу “Мовне оформлення навчальних курсів для суддів”;
- дистанційного курсу “Особливості роботи команди тренерів під час дистанційного навчання в умовах карантину”;
- семінару–практикуму “Оформлення навчально-методичних матеріалів”;

➤ онлайн-тренінгу для розробників матеріалів відбіркового іспиту у процедурі анонімного тестування з метою перевірки рівня загальних теоретичних знань кандидата на посаду судді у сфері права та володіння ним державною мовою.

Проведено ToT за семінаром–практикумом “Оформлення навчально-методичних матеріалів”.

Розроблено навчальні курси для прокурорів (відповідно до Меморандуму про співробітництво між Тренінговим центром прокурорів України та Національною школою суддів України від 09 грудня 2021 року):

- триденний тренінговий курс “Мовна компетентність процесуального керівника”;
- тренінг “Написання апеляційної та касаційної скарг”;
- тренінг “Мовностильові основи публічного виступу прокурора”.

Видання навчально-методичної літератури

Підготовлено (в паперовому чи електронному форматі) **навчальні посібники:**

- “Огляд судової практики у справах про адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення правил фінансування політичних партій та виборчих кампаній”;
- “Комунікації як засіб підвищення довіри до системи правосуддя”;
- “Новина як ефективний засіб судової комунікації”;
- “Кримінально-правовий захист професійної діяльності журналістів”;

➤ “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”;

➤ “Методичні рекомендації для адаптації курсів до проведення онлайн-занять”;

- “Розслідування та судовий розгляд кримінальних проваджень щодо легалізації (відмивання) коштів”;
- “Інститут наставництва: теорія та практика застосування в суддівській освіті”;
- посібник для суддів “Захист економічної конкуренції”;
- посібник для суддів “Державна допомога суб’єктам господарювання”;
- посібник для суддів “Засоби торговельного захисту”;
- методичні рекомендації для суддів щодо роботи за методикою “Зелена кімната”.

Триває підготовка навчальних посібників:

- “Слідчий суддя в кримінальному провадженні: актуальні питання діяльності”;
- “Вирішення спорів про порушення правил політичного фінансування”;
- “Роль пробації у кримінальному судочинстві України”;
- “Верховенство права: дія принципу верховенства права при здійсненні правосуддя”.

Науково-дослідна робота, зокрема науково-методичне забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя, супроводження психологічної підготовки суддів, науково-методичне забезпечення суддівської освіти

Одним із пріоритетних напрямків діяльності НШСУ є здійснення науково-дослідної роботи, зокрема науково-методичного забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – ВККСУ) та Вищої ради правосуддя.

Розроблення і рецензування тестових матеріалів

Спеціалізація	Тестові матеріали		Практичні завдання (модельні судові справи, інструкції та формуляри оцінювання)	
	розроблено	відрецензовано	розроблено	відрецензовано
цивільна	200		8	
кримінальна	140	140	14	14

господарська	473	448	15	12
адміністративна	576	576	11	11
ЗАГАЛОМ:	1389	1164	48	37

Володіння державною мовою	Тестові запитання	
	розроблено	відрецензовано
українська мова	250	-

Приведено у відповідність до чинного законодавства (перевірено на актуальність) базу тестових матеріалів для проведення конкурсів до апеляційних судів

Спеціалізація	Тестові запитання	Практичні завдання (модельні судові справи, інструкції та формуляри оцінювання)
цивільна	600	-
кримінальна	1200	10
господарська	-	10
адміністративна	1200	10
ЗАГАЛОМ:	3000	30

Для науково-методичного забезпечення діяльності Вищої ради правосуддя

підготовлено 31 висновки на запити ВРП щодо законопроектів про судоустрій, функціонування судової влади та статус суддів:

- щодо підготовки Щорічної доповіді про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2020 рік;
- щодо підготовки проекту Щорічної доповіді про стан забезпечення незалежності суддів за 2021 рік;
- щодо висловлення позиції стосовно проектів Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданої суддею та Порядку здійснення моніторингу способу життя судді, підготовлених Національним агентством з питань запобігання корупції;
- щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та інших законодавчих актів України щодо мотивування судових рішень” (реєстраційний № 4637);

- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” (щодо вдосконалення процедури виконання рішень Європейського суду з прав людини) (реєстраційний № 4316);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя та діяльності дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя” (реєстраційний № 5068);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, який виніс рішення з порушенням статті 18 Конвенції про захист прав і основоположних свобод, що встановлено остаточним рішенням Європейського суду з прав людини)” (реєстраційний № 5218);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з ратифікацією Конвенції про угоди про вибір суду” (реєстраційний № 5120);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2021 рік” щодо збільшення видатків на забезпечення здійснення правосуддя місцевими, апеляційними судами” (реєстраційний № 5304);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та інших Законів щодо дистанційного проведення з’їзду суддів України з кадрових питань” (реєстраційний № 5231);
- щодо рішення Європейського суду з прав людини у справі “Куроченко та Золотухін проти України” (заяви № 20936/16; № 53257/16);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду” (реєстраційний № 5369) та проєкту Закону України “Про внесення зміни до розділу XII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (реєстраційний № 5370);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо унормування оплати праці помічників суддів та секретарів судового засідання” (реєстраційний № 5361);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо територіальної юрисдикції місцевих судів на території України до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв’язку із утворенням (ліквідацією) районів” (реєстраційний № 5387);
- щодо висловлення позиції стосовно проєкту Закону України “Про внесення

змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо запровадження інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування” (реєстраційний № 5246);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (щодо приведення положень Закону у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 18.02.2020 р. № 2-р/2020)” (реєстраційний № 5456);

➤ щодо рішення Європейського суду з прав людини у справі “Куроченко та Золотухін проти України” (заяви № 20936/16; № 53257/16) та в додаток до листа Національної школи суддів України від 20.04.2021 № 16-05/841);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи” (реєстраційний № 5433);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та до деяких інших законодавчих актів України щодо звільнення судді з посади та відшкодування шкоди, завданої фізичній особі внаслідок ухвалення суддею рішення з недотриманням положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод” (реєстраційний № 5533);

➤ щодо висловлення позиції стосовно нормативів часу роботи судді, співвідношення кількості працівників апаратів судів до кількості суддів, прикладів типових структур апаратів судів;

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо обмеження впливу суддів, які займають адміністративні посади” (реєстраційний №5778);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо усунення прогалин законодавства у процедурі кваліфікаційного оцінювання суддів” (реєстраційний №5794);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та деяких інших Законів України щодо призначення безстроково суддів, призначених на посаду строком на п’ять років до набрання чинності Законом України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” (реєстраційний № 5889);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Розділу XII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо відрядження суддів з метою забезпечення здійснення правосуддя та усунення загрози припинення роботи апеляційних судів” (реєстраційний номер 6049);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо деяких питань забезпечення суддів” (реєстраційний № 5882);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Розділу XII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо відрядження суддів з метою забезпечення здійснення правосуддя та усунення загрози припинення роботи апеляційних судів” (реєстраційний № 6049);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до статті 109 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо обчислення строків застосування дисциплінарних стягнень” (реєстраційний № 6113);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо покращення доступу громадян до правосуддя” (реєстраційний № 6126);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо деофшоризації доходів національних публічних діячів” (реєстраційний № 6143);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до статті 133 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо врегулювання конфлікту інтересів” (реєстраційний № 6180);

➤ щодо висловлення позиції стосовно проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” щодо врегулювання питання оплати праці працівників судів” (реєстраційний № 6311).

Також підготовлено понад 20 листів-відповідей на запити Верховної Ради України, представників центральних органів виконавчої влади, органів та установ системи правосуддя щодо підвищення ефективності роботи судів.

Науково–методичне супроводження психологічної підготовки суддів

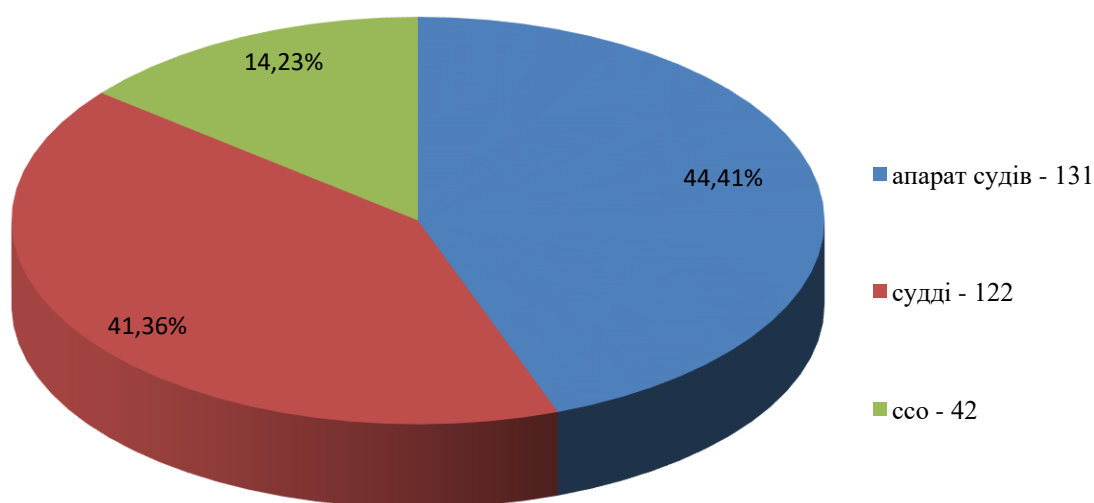
З метою покращення сприйняття та засвоєння навчальних матеріалів курсу “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”, “Соціономічна компетентність судді” у дистанційній формі **вперше** відділом науково-методичного супроводження психологічної підготовки суддів було здійснено відеозапис мінілекцій та розміщення їх на платформі дистанційного навчання.

Також **вперше** було проведено адаптацію та апробацію дистанційних курсів для суддів “Соціономічна компетентність судді”, “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”.

Співробітниками відділу науково-методичного супроводження психологічної підготовки суддів продовжується активна робота щодо проведення круглих столів та онлайн-тренінгів “Побудова ефективної команди” для працівників Служби судової охорони, зокрема акцентується увага слухачів на темах “Психологічні аспекти взаємодії суду та служби судової охорони” та “Психологічні особливості комунікації у команді”.

Кількість проведених заходів для суддів, апарату судів та судової служби охорони

Співробітники відділу науково-методичного супроводження психологічної підготовки суддів брали участь тренерами у **розробці онлайн-тренінгів** та їх **проведенні**, а саме: “Основи саморегуляції та її роль в адаптації до суддівської діяльності”, “Врегулювання спорів за участі судді”, “Управління залом судового засідання”, “Побудова ефективної команди”, “Психологічні особливості спілкування з учасниками судового процесу, які мають досвід психотравмуючого впливу”, “Основи ефективного спілкування в професійній

діяльності працівників апарату судів: основні аспекти та психологічні особливості”, “Практичні аспекти розгляду кримінальних проваджень з питань домашнього насильства”, “Психологічні особливості спілкування з малолітніми/неповнолітніми учасниками судового процесу”, “Соціономічна компетентність судді”.

Співробітники відділу науково-методичного супроводження психологічної підготовки суддів проводили тестування відсторонених суддів.

Інша науково-методична діяльність НШСУ

Проведено наукові дослідження

Підготовка інформаційно-методичних матеріалів з тематики застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

Результати дослідження з тематики Конвенції та практики ЄСПЛ використано для:

- розгляду звернень Заступника Міністра юстиції України-Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини щодо виконання рішень ЄСПЛ та підготовки листів-відповідей на звернення;
- підготовки пропозицій до Стандартизованих програм підготовки суддів на 2022 рік щодо включення практики ЄСПЛ у розрізі юрисдикцій та інстанцій;
- підготовки аналітичних оглядів практики ЄСПЛ відповідно до тем

Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки – право на мирні зібрання та заборона торгівлі людьми;

- підготовки виступу на круглому столі “Принцип юридичної визначеності: стандарти Ради Європи та практика судів України” (30.06.2021 р.) на тему: “Легітимні очікування та принцип юридичної визначеності в практиці Європейського суду з прав людини” (автор Т. І. Фулей);

- підготовки наукового повідомлення на науково-практичну конференцію “Обов’язок суду щодо дотримання справедливого балансу між правами обвинуваченого й потерпілої від сексуального насильства: стандарти ЄСПЛ” (автор Фулей Т. І.);

- підготовки наукового повідомлення на науково-практичну конференцію “Застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб крізь призму статті 1 Першого протоколу до Конвенції” (автор Кучів О. М.);

- підготовки наукового повідомлення для виступу на XII Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 25-річчю Конституції України “Конституція – основа розвитку держави та суспільства”, на тему “Конституція як система координат для здійснення правосуддя” (автор Фулей Т. І.).

Підготовка інформаційно-методичних матеріалів з тематики реалізації прав без дискримінації за будь-якою ознакою.

Результати дослідження використано для:

- підготовки інформації на запит Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо надання інформації про стан виконання протягом 2020 року Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних положеннях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року, затвердженого розпорядженням КМУ від 5.09.2018 року № 634-р, зокрема, рекомендацій, передбачених пунктами 6, 13, 18 (лютий 2021);

- підготовки виступу “Заборона дискримінації: стандарти, вироблені практикою ЄСПЛ” під час підготовки суддів ВАКС (26 лютого 2021 р.);

- підготовки аналітичного огляду практики ЄСПЛ відповідно до тем Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки. Участь осіб з інвалідністю у судовому процесі. Частина II (підібрано рішення ЄСПЛ).

Підготовка інформаційно-методичних матеріалів щодо соціального контексту здійснення судочинства, зокрема забезпечення принципу гендерної рівності при здійсненні правосуддя та впровадження гендерного інтегрування в судову систему.

Результати дослідження використано для:

- опрацювання Індексу гендерної чутливості судової влади та участі онлайн-зустріч представників проектів міжнародної допомоги, які працюють у

сфері зміцнення верховенства права, на тему “Забезпечення гендерної рівності в діяльності судової влади” (3 березня 2021);

- підготовки інформації на запит Міністерства соціальної політики України щодо надання інформації за 2020 рік про моніторингові показники Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням КМУ від 28.10.2020 № 1544 (квітень 2021);

- підготовки та проведення засідання фокус-групи суддів-гендерних координаторів з метою розробки рамки гендерних компетентностей судді (6-7 травня 2021 р.) та представлення на Третньому всеукраїнському форумі юристок (18 червня 2021 р.);

- підготовки до проведення апробації та тренінгу для кандидатів (ToT) курсу для кандидатів на посаду судді “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя” (п. 7 Плану НДНМР);

- підготовки до участі та виступу на Національному форумі “Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325: впровадження на національному та місцевому рівнях”, група 5 “Забезпечення розвиненої інституційної спроможності виконавців 1325”, оперативна ціль 5.2 (24-25 травня 2021);

- підготовки до проведення воркшопу з розробки методичних рекомендацій щодо впровадження гендерного підходу у спеціальну підготовку кандидатів на посаду судді (28-29 жовтня 2021 р.);

- розробки Методичних рекомендацій щодо впровадження гендерного підходу у спеціальну підготовку кандидатів на посаду судді;

- опрацювання опитувальника, розробленого Секретаріатом Комісії Ради Європи з питань гендерної рівності в розрізі шести стратегічних цілей та надання інформації щодо виконання Стратегії гендерної рівності на 2018-2023 роки за період з листопада 2020 р. по жовтень 2021 р.

Підписання міжнародних договорів та меморандумів

З метою розширення партнерських зв'язків НШСУ підписано Меморандуми про співпрацю між Національною школою суддів України та Академією правосуддя при Верховному Суді Республіки Казахстан (20.01.2021), Державним закладом післядипломної освіти “Академія фінансового моніторингу” (25.11.2021) та Всеукраїнською громадською організацією “Асоціація правників України” (15.12.2021).

Наукові публікації

Науковими співробітниками НШСУ в 2021 році підготовлено 33 публікації (наукові статі, тези доповідей, інтерв'ю).

НАУКОВІ СТАТТІ

- Оніщук М. В., Самофал М. М. Визнання акта неконституційним та екстраординарність перегляду судового рішення: проблеми правозастосування // Правова держава. Випуск 32. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2021, 648 с. С.179 – 190.
- Оніщук М. В. До питання про судовий контроль за дискрецією суб'єкта владних повноважень // Адміністративне право і процес № 4(31). С. 67-76.
- Оніщук М. В. Проблемні питання здійснення судового контролю за дискрецією суб'єкта владних повноважень // Слово Національної школи України. 2021. №2(35). С.6-15.
- Іщенко О. П. Доступ до судових рішень VS таємниця досудового розслідування // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. 2021. № 1-2. С. 26-30.
- Шамрай О. В., Катаєва Е. В. Розвиток інституту судових комунікацій в Україні // Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. 2021. № 1-2. С. 57-61.
- Кучів О. М. Обмеження свободи пересування у світлі необхідності в демократичному суспільстві: підходи ЄСПЛ // Слово Національної школи суддів України. 2021. № 2(35). С. 27-39.
- Польна О. О. Антикоруційне значення адміністративно-правового обмеження спільної роботи близьких осіб у системі правосуддя // Слово Національної школи суддів України. № 2 (35) 2021 С. 63-73.
- Кучерук Н. С. Судові спори за участю АМКУ: останні тенденції судової практики (підготовлена для Посібника для суддів “Захист економічної конкуренції”).
- Лопушинський Т. А., Роль Державної судової адміністрації України в організаційному забезпеченні правосуддя. Надіслано до друку у журнал “Слово Національної школи суддів України”.
- Фулей Т. І. Legitimate expectations: труднощі перекладу // Науково-практичний господарсько-правовий журнал “Підприємництво, господарство і право” № 5. 2021. С. 190-202.
- Фулей Т. І. “Легітимні очікування у практиці Європейського суду з прав людини” // “Право України”. № 8, 2021, С. 147-167.

- Фулей Т. І. Гендерний компонент у програмі спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді // Слово Національної школи суддів України. № 3 (36) 2021. С. 41-57.
- Фулей Т. І. Проблеми доступу до правосуддя в Україні (на підставі аналізу рішень ЄСПЛ за заявами жінок літнього віку. Надіслано до друку.
- Кабиш О. О. “Нові правила оформлення організаційно-розпорядчих документів”. Надіслано до друку.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

- Богданевич Т. С. Міжнародно-правове регулювання застосування штучного інтелекту в праві // Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики (Київ, 21 травня 2021 р.) / за заг. ред. к. ю. н., доц. Г. З. Огнев'юк, к. ю. н. А. В. Айдинян. – Київ. 2021. Т. 2. С. 202-203.
- Богданевич Т. С. Окремі питання застосування технологій штучного інтелекту в правовій системі США // Сучасний вимір держави і права [Текст]: матеріали міжнародної наук.-практичної конф. (Львів, 14–15 травня 2021 р.). – Львів : Західноукраїнська організація “Центр правничих ініціатив”, 2021. С. 51-53.
- Богданевич Т. С. Перспективи застосування технологій штучного інтелекту в праві та публічному управлінні // Актуальні питання юридичної теорії та практики: наукові дискусії [Текст]: матеріали міжнародної наук.-практичної конф. (Харків, 3-4 грудня 2021 р.). – Харків : “Східноукраїнська наукова юридична організація”, 2021. С. 44-46.
- Богданевич Т. С. Штучний інтелект в правосудді: українські реалії та міжнародний досвід // Конституційна юстиція: виклики сьогодення та шляхи вирішення : зб. тез доповідей за результ. Національного Форуму (Київ, 17 червня 2021 р.) / за заг. ред. ГС “Світовий конгрес українських юристів” – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. С. 136-140.
- Кучів О. М. Семінар-практикум як форма навчання суддів // Сучасний стан і перспективи розвитку юридичної освіти в Україні в умовах європейської інтеграції [Текст]: матеріали наук.-теорет. конф. (Київ, 22 квіт. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 47-50.
- Кучів О. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб крізь призму статті 1 Першого протоколу до Конвенції // Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст]: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 трав. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 162-165.
- Фулей Т. І. Упровадження гендерного підходу в правничу освіту: приклад із досвіду розробки курсу для кандидатів на посаду судді // Сучасний стан і перспективи розвитку юридичної освіти в Україні в умовах європейської

інтеграції [Текст] : матеріали наук.-теорет. конф. (Київ, 22 квіт. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 90-95.

➤ Фулей Т. І. Обов'язок суду щодо дотримання справедливого балансу між правами обвинуваченого й потерпілої від сексуального насильства: стандарти ЄСПЛ // Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 трав. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 261-265.

➤ Кучерук Н. С. “Електронні докази у господарському процесі”. Проблеми та стан дотримання і захисту прав людини в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 20 – 21 серпня 2021р. – Львів: Західноукраїнська організація “Центр правничих ініціатив”, 2021, – 92 с., – С. 35-39.

➤ Фулей Т. І. “Легітимні очікування та принцип юридичної визначеності в практиці Європейського суду з прав людини”, тези виступу на круглому столі “Принцип юридичної визначеності: стандарти Ради Європи та практика судів України”.

➤ Яворська О. О. “Заявлення завідомо безпідставного відводу судді як спосіб зловживання процесуальними правами” Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 24 – 25 грудня 2021 р.– Запоріжжя: Запорізька міська організація “ Істина”, 2021.

ІНТЕРВ'Ю

➤ Оніщук М. Конституційна юстиція: виклики сьогодення та шляхи їх вирішення // Юридичний вісник України. 18.06–24.06.2021. № 24. С. 6–7.

➤ Оніщук М. Кадровий дефіцит є фактором, що безпосередньо впливає на доступ до правосуддя / Юридична практика (е-сайт, Facebook). – 15.06.2021. (<https://pravo.ua/ix-mizhnarodnyi-sudovo-pravovyi-forum-kadrovi-defitsyt-ie-faktorom-shcho-bezposeredno-vplyvaie-na-dostup-do-pravosuddia/>).

➤ Оніщук М. Адміністративна юрисдикція є вартовою верховенства права/ Юридична практика (е-сайт, Facebook). – 16.06.2021. (<https://pravo.ua/administrativna-iurysdyktsiia-ie-vartovoiu-verkhovenstva-prava-perekonani-uchasnyku-ix-mizhnarodnoho-sudovo-pravovoho-forumu/>).

➤ Оніщук М. Під час реалізації завдань, визначених президентом, зростає роль КСУ / Юридична практика (е-сайт, Facebook). – 17.06.2021. (<https://pravo.ua/pry-realizatsii-zavdan-vyznachenykh-prezydentom-zrostaie-rol-ksu-perekonani-uchasnyku-forumu-konstytutsiina-iustyttsiia-vyklyky-sohodennia-ta-shliakhy-vyrishennia/>).

➤ Оніщук М. Конституційна юстиція: який напрямок розвитку обрала Україна / Юридична газета (е-сайт, Facebook). – 18.06.2021. (<https://yur->

gazeta.com/golovna/konstituciyna-yusticiya-yakiy-napryamok-rozvitku-obrala-ukrayina-.html).

- Мазурок В. “Безпека і порядок у судах...”. // Юридичний вісник України. 22.01–04.02.2021. № 3–4. С. 6.
- Мазурок В. “Безпека і порядок у судах...” // Юридичний вісник України. (е-сайт, Facebook). – 29.01.2021. (<https://yvu.com.ua/bezpeka-i-poryadok-u-sudah/>).
- Безпека суддів і відвідувачів судів: кращі європейські практики (Мазурок) // Юридичний вісник України. 25.06–01.07.2021. № 25. С. 2–3.

Журнал установи

Упродовж 2021 року видано 4 випуски (№№ 4 (33) 2020, 1 (34) 2021, 2 (35) науково-практичного та науково-методичного юридичного журналу “Слово Національної школи суддів України” відповідно до нових вимог Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом

МОН України від 15 січня 2018 року № 32, зареєстрованого в Мін’юсті України 6 лютого 2018 року за № 148/21600).

НШСУ у співпраці з проектом Ради Європи “Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини” підготовлено та видано спецвипуск журналу “Слово Національної школи суддів України”, в якому надруковано доповіді, виголошені на онлайн-конференції “Забезпечення єдності судової практики: правові позиції Великої Палати Верховного Суду та стандарти Ради Європи”, що відбулася з нагоди третьої річниці утворення Верховного Суду, та під час пленарних і тематичних сесій та вебінарів 5-ти денної програми підготовки суддів Верховного Суду.

Триває робота над черговим номером журналу № 4 (37) 2021, а також спецвипуском з матеріалами круглого столу “Принцип юридичної визначеності: стандарти Ради Європи та практика судів України”, організованого спільно Верховним Судом, НШСУ та проектом Ради Європи “Підтримка судової влади України в забезпеченні кращого доступу до правосуддя”.

Електронні версії журналу розміщено на сайті видання. Із повним змістом зазначених примірників журналу можна ознайомитись на його офіційному вебсайті – <http://slovo.nsj.gov.ua>.

З метою підвищення фахового рівня журналу було підготовлено та затверджено оновлену **Концепцію фахового загальнодержавного науково-**

практичного та науково-методичного юридичного видання “Слово Національної школи суддів України”.

Забезпечення діяльності дорадчих органів, комісій та робочих груп

Забезпечено діяльність Науково-методичної ради НШСУ. Організовано проведення засідань (Протоколи НМР від 15.03.2021 № 1; від 30.04.2021 № 2; від

05.07.2021 № 3; від 20.08.2021 № 4; від 17.11.2021 № 5; від 16.12.2021 № 6).

VII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Міжнародну діяльність НШСУ спрямовано на вивчення кращого світового досвіду у сфері суддівської освіти та його впровадження в навчальний процес для інституційного розвитку й удосконалення освітньої та наукової складових діяльності установи. З метою реалізації поставлених перед інституцією завдань НШСУ співпрацює з міжнародними організаціями, закладами суддівської освіти інших країн, програмами та проектами міжнародної технічної допомоги Україні (МТД), які працюють у сфері судочинства, а саме: Європейський Союз (ЄС), Рада Європи (РЄ), Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Уряд Канади, Організація Об'єднаних Націй (ООН) тощо.

НШСУ є членом Міжнародної організації суддівської освіти (ІОІТ), яка об'єднує 136 закладів освіти для суддів і прокурорів із 85 країн світу, а також має статус спостерігача в Європейській мережі суддівської освіти. Проректор НШСУ Наталія Шукліна брала участь в обговоренні планів діяльності організації на XXIV Генеральній Асамблеї Європейської мережі суддівської освіти, яка цього року проводилася онлайн.

Співпрацю з проектами міжнародної технічної допомоги, яких у 2021 році нараховується 34, націлено на посилення інституційної спроможності НШСУ. Більшість цих проектів продовжують свою діяльність, але є й ті проекти, участь НШСУ у яких стала можливою за рахунок активного пошуку розширення сфер співпраці. Прикладами такого

розвитку є започаткування роботи з такими проектами та міжнародними організаціями, як проект РЄ “Підтримка судової влади України в забезпеченні кращого доступу до правосуддя” щодо розробки навчального курсу з питань юридичної визначеності, проект Координатора проектів ОБСЄ в Україні “Підтримка професійного навчання суддів” щодо розробки методичних рекомендацій для ефективного здійснення дистанційної підготовки кадрів системи правосуддя, Національне агентство з боротьби зі злочинністю Великої Британії (NCA) щодо проведення навчання для суддів за програмою дистанційного курсу “Демістифікація кіберзлочинності”, Дитячий фонд ООН (UNICEF) в Україні щодо організації серії вебінарів з процесуального законодавства у сфері правосуддя для дітей та розробки дистанційного курсу для суддів з питань розгляду кримінальних справ за участі дітей тощо.

Карантинні обмеження, введені в Україні у зв'язку із пандемією COVID-19, не лише не зупинили, а й активізували міжнародну співпрацю, перевівши більшість заходів в онлайн-режим. Згадаємо основні події, а саме:

➤ 22–26 лютого 2021 року проведено п'ятиденну онлайн-підготовку суддів Вищого антикорупційного суду. До реалізації програми підготовки залучено провідних українських та міжнародних експертів, участь яких стала можливою завдяки залученню до співпраці 10 програм і проектів міжнародної технічної допомоги, зокрема, Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні, проекту

ЄС “Право-Justice”, проєктів Ради Європи “Підтримка конституційних і правових реформ, конституційне правосуддя та надання допомоги Верховній Раді у проведенні реформ, спрямованих на підвищення її ефективності”, “Активізація заходів із протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в Україні”, “Дотримання прав людини в системі кримінальної юстиції України”, “Підтримка впровадження судової реформи в Україні”, Американського агентства міжнародного розвитку (USAID) Програми “Нове правосуддя” та проєкту “Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції “Взаємодія”, Координатора проєктів ОБСЄ в Україні та українсько-канадського проєкту підтримки судової реформи в Україні. Участь у заході взяли 38 суддів Вищого антикорупційного суду, а також представники НШСУ, провідні українські та міжнародні експерти, науковці.

➤ НШСУ у співпраці з проєктом Ради Європи “Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини” для використання в навчальному процесі підготовки суддів виготовлено 20 відеолекцій на базі запису виступів експертів, яких було залучено до програми підготовки суддів Верховного Суду, проведеної у IV кварталі 2020 року.

➤ Спільно з Програмою USAID “Нове правосуддя” та Національним суддівським коледжем (США, Ріно) проведено серію з 12 вебінарів – обговорень та обміну досвідом з американськими колегами щодо актуальних питань повсякденної суддівської діяльності та, зокрема, під час пандемії за такою тематикою: “Ухвалення судових рішень”, “Особливості розгляду “складних” сімейних спорів”, “Ефективний розгляд малозначних справ”, “Лідерство для суддів”, “Навички ефективної організації та управління судовим процесом”, “Становлення судді: інтерактивний вебінар для новопризначених суддів”, “Онлайн вирішення спорів (ОВС): практичні аспекти”, “Терапевтична юриспруденція та суди для вирішення соціальних проблем у США”, “Навички управління рухом судових справ”, “Штучний інтелект (ШІ): що потрібно знати суддям”, “Колегіальне ухвалення судових рішень” та “Основи кібербезпеки в судах”.

➤ Співпрацю з українсько-канадським проєктом підтримки судової реформи було сконцентровано на розробці, апробації та підготовці тренерів очного та дистанційного навчального курсу для суддів “Практичні аспекти розгляду кримінальних проваджень з питань домашнього насильства”. Проведено апробацію і тренінг для тренерів навчального курсу для кандидатів на посаду судді “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”. Восени за сприяння проєкту вийшов друком науково-практичний посібник для тренерів “Подолання гендерних стереотипів при здійсненні правосуддя”. Також

не менш важливим були розробка та проведення тренінгів для тренерів “Новина як ефективний засіб судової комунікації” та “Комунікація як засіб підвищення довіри до системи правосуддя”.

➤ Спільна робота з проектом ЄС “ПРАВО-Justice”:

– розробка серії вебінарів для суддів окружних адміністративних судів “Актуальні аспекти (питання) написання судового рішення в адміністративному судочинстві” (проведено 5 засідань групи розробників) та курсу для суддів “Судовий контроль за реалізацією адміністративними органами дискреційних повноважень”;

– підготовлено до друку навчальний посібник для суддів-наставників (коучів) “Інститут наставництва: теорія та практика застосування в суддівській освіті” (у співпраці з європейськими експертами);

– проведено серію тематичних конференцій (8заходів), навчальний курс з питань верховенства права та суддівської етики (6 інтерактивних модулів), 8-денний навчальний курс “Підготовка тренерів з впровадження сервісів для вразливих категорій користувачів суду”, 5-денний тренінг з конкурентного права ЄС для суддів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, 4-денний тренінг з конкурентного права ЄС у сфері державної допомоги в ЄС для суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, навчальний курс “Модельні рішення для комунікації українських судів” (у форматі 8 вебінарів) та дводенний спеціалізований вебінар для співробітників Служби судової охорони “Ефективне управління безпекою в судах: сучасні виклики та відповідальність”.

У рамках проекту Координатора проектів ОБСЄ в Україні “Підтримка професійного навчання суддів” розроблено методичні рекомендації для ефективного здійснення дистанційної/онлайн-підготовки кадрів системи правосуддя. На засідання робочої групи запрошувалися експерти з Нідерландів та Італії, які поділилися досвідом здійснення

дистанційної/онлайн-підготовки у відповідних країнах. Результатами обговорення на засіданні робочої групи із працівників НШСУ та суддів-розробників навчальних курсів стало визначення необхідних змін до програми спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді для інтегрування гендерного компоненту. Фіналізується розробка тренінгу для підготовки та періодичного

навчання суддів “Розгляд судами кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення проти життя та здоров’я особи”. За сприяння проєкту надруковано двомовну версію “Стратегії розвитку суддівської освіти в Україні на 2021 – 2025 роки”. 1-2 грудня 2021 року у рамках проєкту було проведено X Міжнародний форум з практики Європейського суду з прав людини, співорганізаторами та учасниками якого були Верховний Суд та НШСУ. Розроблено та апробовано тренінг для суддів загальних судів та суддів Вищого антикорупційного суду “Особливості застосування спеціальної конфіскації судами України”.

Продовжується активна співпраця НШСУ та Консультативної місії Європейського Союзу в Україні та її представництв, в межах якої проведено серію семінарів “Судова система України, законодавство про судоустрій та статус суддів” для співробітників територіальних управлінь Служби судової охорони в Тернопільській, Івано-Франківській, Рівненській, Донецькій, Харківській, Хмельницькій, Запорізькій, Кіровоградській та Дніпропетровській областях. Започатковано практику проведення спільних вебінарів за участі європейських суддів для обміну досвідом за тематиками “Практика призначення покарань”, “Укладення угод у кримінальних провадженнях” та “Суд присяжних у кримінальних провадженнях: переваги та реформи”.

Розроблено та апробовано семінар-практикум для суддів “Забезпечення стандартів прав людини, передбачених ст. 5 ЄКПЛ, під час перегляду ухвал слідчих суддів та суду в апеляційному порядку”.

Також у рамках співпраці відзнято навчальні відеоматеріали тренінгу для суддів з актуальних питань щодо обрання запобіжних заходів у діяльності слідчого судді та розпочато розробку посібника для слідчих суддів.

➤ У співпраці з IFES Україна надруковано посібник для суддів “Огляд судової практики у справах про адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення правил фінансування політичних партій та виборчих кампаній”, розроблюється посібник “Вирішення виборчих спорів”.

➤ Не менш важливим є питання розгляду справ щодо кіберзлочинів. Участь суддів у навчальних заходах стала можливою завдяки проєкту РЄ та ЄС “CyberEast: Дії щодо кіберзлочинності за кіберстійкість у регіоні Східного партнерства”.

➤ НШСУ співпрацює з проєктом пробації NORLAU Норвезької місії з питань верховенства права в Україні, з яким підписано Меморандум про співпрацю, щодо залучення норвезьких експертів до розробки навчального курсу з питань пробації. Представниця НШСУ є учасницею навчальної програми “Навчання тренерів з питань пробації”.

➤ У рамках регіонального проєкту РЄ “Доступ жінок до правосуддя: впровадження стандартів Стамбульської конвенції та інших європейських стандартів гендерної рівності у країнах Східного партнерства” проведено запуск регіонального онлайн-курсу HELP “Доступ жінок до правосуддя”, який розроблений у рамках програми “Партнерство заради належного врядування”. У

кінці року працівники НШСУ взяли участь у зустрічі для обговорення результатів впровадження курсу у країнах Східного партнерства. Взято участь у міжнародній конференції “Доступ жінок до правосуддя: наближення до ратифікації та імплементації Стамбульської конвенції”. Викладачі НШСУ активно залучені до реалізації менторської програми для формування сприятливого середовища рівних можливостей у доступі жінок до правосуддя. У співпраці з проєктом MATRA “Судова влада і суспільство в Україні” розпочато доопрацювання тренінгу з питань суддівської етики українсько-нідерландською робочою групою для спільного проведення тренінгів у пілотних судах.

➤ Продовжується активна участь НШСУ у засіданнях робочої групи з лінгвістики Європейської мережі суддівської освіти (EJTN). Традицією стала участь керівництва НШСУ в Генеральній асамблеї EJTN, що проводилася цього року спільно з Центром судових досліджень Португалії. Працівники НШСУ та судді-тренери взяли участь у серії вебінарів EJTN, які були присвячені, зокрема, правам підсудного та потерпілого, правам пасажирів при авіаперельотах, питанням гендерної рівності, пандемії COVID-19 та її наслідкам для біженців та шукачів притулку.

➤ У цьому році відбувся запуск таких дистанційних навчальних курсів: Програми HELP Ради Європи: “Вступ до ст. 5. Право на свободу та особисту недоторканість” (для слідчих суддів); “Доступ жінок до правосуддя”, “Досудове розслідування та ЄКПЛ” (для слідчих суддів), “Навчальний курс для суддів: боротьба з мовою ворожнечі”.

Усього у співпраці з проєктами МТД у 2021 році було проведено:

➤ **31** засідання груп розробників навчальних курсів/тренінгів/вебінарів/посібників;

➤ **107** навчальних заходів (вебінари, тренінги для тренерів, тренінги для суддів, голів судів, працівників апаратів судів, співробітників територіальних управлінь Служби судової охорони, апробації розроблених навчальних курсів).

Розширюється співробітництво НШСУ з іноземними закладами суддівської освіти.

НШСУ активно працює над підтримкою та розвитком напрямків співробітництва, розширенням зв'язків із міжнародними організаціями, проєктами міжнародної технічної допомоги та іноземними закладами суддівської освіти шляхом проведення переговорів та зустрічей з керівниками, уповноваженими представниками та експертами різних організацій, експертними місіями, які займаються моніторингом ефективності використання міжнародної технічної допомоги та формуванням перспективних планів співпраці. За 2021 рік було проведено близько 60 зустрічей, зокрема і в режимі онлайн, за участі ректора, проректорів, начальників відділів та провідних фахівців НШСУ, що стосувалися питань взаємодії.

Також працівники наукових відділів НШСУ взяли участь у понад 250 конференціях, круглих столах та інших наукових заходах.

VIII. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ

Інформаційне забезпечення діяльності НШСУ у 2021 році здійснювалося з урахуванням подальшого розвитку комунікаційних технологій, удосконаленням форм та поглибленням змісту підготовки суддів, упровадженням сучасних інформаційних технологій у навчальний процес.

Зважаючи на карантинні обмеження, інформаційна політика НШСУ у цей період зосереджувалася на висвітленні дистанційних заходів із розробки навчальних курсів, спрямованих на проведення спеціальної підготовки в майбутньому, та обумовлювалася зростанням уваги суспільства і засобів масової інформації до діяльності установи у зв'язку з проведенням онлайн-підготовки суддів Верховного Суду та Вищого антикорупційного суду України.

Водночас, відбулося суттєве збільшення кількості інформаційних продуктів. Так, за 2021 рік на офіційному сайті НШСУ було розміщено понад 4 000 інформаційних повідомлень про заходи з підготовки суддів, спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, підготовки працівників апаратів судів, новації в діяльності установи, події за участі керівництва НШСУ, важливі факти й матеріали щодо суддівської освіти та кваліфікації. Стали постійними рубрики “На допомогу викладачу (тренеру)”, “Щоденник спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді”, “План основних заходів Національної школи суддів України” на поточний тиждень.

У співпраці із засобами масової інформації, зокрема з відомими фаховими юридичними виданнями, НШСУ систематично інформує громадськість про найактуальніші новини суддівської освіти, а також готує цікаві аналітичні матеріали та інтерв'ю на актуальні теми. Постійно вдосконалюються форми подачі інформації та модернізуються рубрики вебсторінки НШСУ, що дозволяє робити новини цікавішими та кориснішими для користувачів.

Варто зазначити, що продовжує розвиватися як альтернативне джерело інформування офіційна сторінка НШСУ в соціальній мережі Facebook, яка дає змогу відстежувати найактуальніші події щодо підготовки суддів. За рік роботи у Facebook здійснено понад 5 000 дописів. На сьогодні вебсторінка НШСУ виконує функцію платформи для діалогу із зацікавленими особами, оперативного зворотного зв'язку із читацькою аудиторією, яка нині налічує понад 6 тисяч постійних користувачів та щомісяця охоплює до 35 тисяч читачів сторінки. Кількість “уподобань”, розміщених у соціальній мережі матеріалів, уже перевищила 5 тисяч.

Активно розвивається YouTube-канал НШСУ, де оприлюднюються відеосюжети й телепередачі про діяльність НШСУ, роботу її керівництва та

співробітників відділів. Так, уже традиційними стали онлайнтрансляції окремих навчальних заходів, поступово формується бібліотека навчальних відеоматеріалів та готуються нові ініціативи в цьому напрямі.

Серед перспективних напрямів НШСУ залишається робота над створенням власного телеканалу, який транслюватиме актуальні тематичні програми та/або інтерв'ю із цікавими особистостями.

Додаймо й те, що вже четвертий рік у центральному офісі Школи успішно функціонує інформаційне табло, яке транслює інформацію про останні події і заходи у сфері суддівської освіти.

В умовах карантинних обмежень, пов'язаних із пандемією, постійно зростає значення дистанційних форм навчання, наукової та науково-методичної роботи в режимі відеоконференцій, семінарів тощо.

З огляду на зазначене робота відділу інформаційних технологій НШСУ у звітному періоді була спрямована на забезпечення технічної підтримки платформи для проведення дистанційного навчання, створення та налаштування дистанційних курсів, підтримки інформаційної системи в робочому стані в цілому.

Зокрема, здійснено аналіз наявної ІТ-інфраструктури, оптимізовано навантаження на локальну мережу. На підставі отриманих даних здійснювались систематичні заміни комп'ютерної та офісної техніки, оновлення програмного забезпечення, впровадження новітніх технологій, моніторинг та попередження критичних помилок.

Окремим важливим напрямком діяльності відділу стало забезпечення експлуатації комплексної системи захисту інформації в ІТС НШСУ, а також попередження та профілактика інформаційних кіберзагроз, придбання і впровадження антивірусного програмного забезпечення.

Попередньо згадані заходи дозволили забезпечити надійне систематичне технічне обслуговування та інформаційне наповнення офіційного вебсайту НШСУ, технічну підтримку всіх онлайн-заходів протягом року.

ІХ. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ТА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ

За звітний період у НШСУ було опрацьовано **7755** документів, зокрема: вхідних листів та інших документів – **1711**, вихідних листів – **2686**, доручень ректора та проректорів – **24**, вихідних реєстрів – **69**, вхідних реєстрів – **310**, службових записок – **808**, запитів на інформацію і звернень громадян – **84**. За 2021 рік було зареєстровано, перевірено та відредаговано **1460** наказів з основної діяльності та з адміністративно-господарських питань, **603** інформації для розміщення на вебсайті установи. На контроль було взято **309** вхідних документів та **303** знято з контролю у зв'язку з виконанням.

Проведено роботу з архівними документами НШСУ – складено Опис справ постійного зберігання у кількості **111** справ, та Опис справ з кадрових питань (особового складу) у кількості **69** справ, Акт про вилучення для знищення документів, не внесених до Національного архівного фонду за 2016–2018 роки. Документи схвалено на засіданні комісії з проведення експертизи цінності документів, погоджено на засіданні ЕПК ЦДАВО України та затверджено ректором. Оформлено титульні листи та засвідчувальні написи справ. Підготовлено та затверджено План роботи НШСУ, Зведену номенклатуру справ НШСУ на 2022 рік.

Підготовлено **53** Плани основних заходів НШСУ, **10** наказів, узагальнено Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність НШСУ у 2020 році, Інформацію про роботу НШСУ за 1 півріччя 2021 року, Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність НШСУ у 2021 році. Підготовлено та надіслано привітання понад **1370** адресатам. Забезпечено надсилання документів кур'єрською доставкою та поштою.

Діяльність юридичного відділу у 2021 році була спрямована на забезпечення організаційної та науково-викладацької діяльності НШСУ шляхом підготовки та укладання цивільно-правових і господарських договорів, у тому числі через електронну систему “ProZorro”, договорів про співпрацю, проведення правової експертизи проєктів наказів тощо.

Так, лише за перше півріччя 2021 року проведено **115** засідань тендерного комітету, **24** тендерних процедури і **171** процедуру публічних закупівель через електронну систему “ProZorro”. Відповідно протягом року укладено **232** договори із господарських питань і **58** додаткових угод до них, **1783** цивільно-правових договори про залучення суддів та інших осіб до викладацької діяльності.

За звітний період проведено правову експертизу 2259 проєктів наказів на відповідність їх чинному законодавству.

Для реалізації спільних проєктів у сфері професійної підготовки та підвищення кваліфікації суддів і працівників апаратів судів, науково-дослідної діяльності, обміну досвідом та інформацією у 2021 році укладено **4** меморандуми про двосторонню співпрацю.

Крім цього, юридичний відділ представляв інтереси НШСУ в **4** судових провадженнях.

У 2021 році для забезпечення діяльності Національної школи суддів України Законом України “Про Державний бюджет України на 2021 рік” було виділено кошторисні призначення в розмірі **118 482,9** тис. грн: за загальним фондом – **118 232,9** тис. грн, за спеціальним фондом – **250,0** тис. грн.

Протягом 2021 року довідками про зміну до кошторису на 2021 рік Національній школі суддів України було зменшено кошторисні призначення на загальну суму **18 716,5 тис грн.**

Всього кошторисні призначення Національної школи суддів України на 2021 рік становлять 99 766,4 тис грн: за загальним фондом – 99 551,4 тис грн, за спеціальним фондом – 215,0 тис грн.

Зокрема:

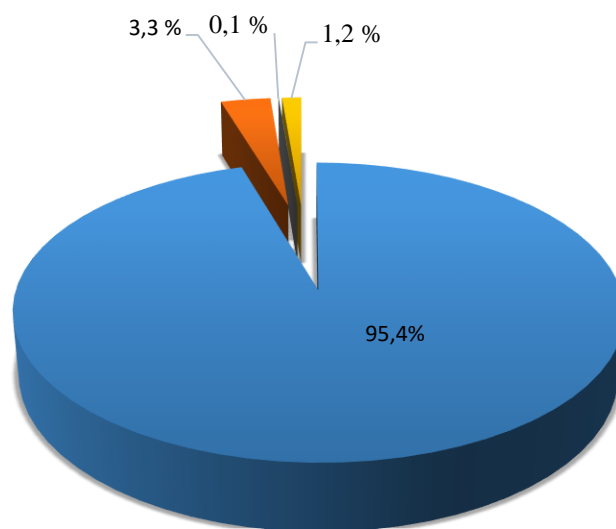
оплата праці з нарахуваннями – 95 202,8 тис грн,

видатки на товари та послуги – 3 269,4 тис грн,

видатки на відрядження – 24,9 тис грн,

видатки на оплату комунальних послуг – 1 269,3 тис грн.

Бюджет Національної школи суддів України на 2021 рік

■ Оплата праці з нарахуваннями 95,4% ■ Видатки на товари та послуги 3,3%
■ Видатки на відрядження 0,1% ■ Комунальні послуги 1,2%

У межах затверджених асигнувань забезпечено своєчасну оплату праці працівників установи, викладачів та інших осіб, які залучались до науково-викладацької роботи протягом 2021 року.

Для забезпечення діяльності Національної школи суддів України під час пандемії придбано засоби індивідуального захисту, дезінфікуючі речовини для

боротьби з COVID-19, крім того продовжено дію комплексної системи захисту інформації “3” класу, придбано примірник програмної продукції з ліцензією Zoom Business, сплачено за послуги оренди, зв’язку, комунальні та інші послуги, а також здійснено випуск загальнодержавного науково-практичного та науково-методичного юридичного видання “Слово Національної школи суддів України”.

Станом на 1 січня 2022 року кредиторська заборгованість відсутня.

**УЗАГАЛЬНЕНІ ДАНІ
ПРО ПІДГОТОВКУ ТА ПЕРІОДИЧНЕ НАВЧАННЯ СУДДІВ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХНЬОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ШКОЛІ СУДДІВ УКРАЇНИ**

у 2021 році

№ з/п	Найменування структурних підрозділів	за кошти Державного бюджету					за кошти міжнародних організацій					УСЬОГО
		судді				УСЬОГО	судді				УСЬОГО	
		підготовка суддів для підтримання кваліфікації, у тому числі обраних на адміністративні посади в судах	період. навчання суддів з метою підвищ. рівня їхньої кваліфікації	проведення курсів навчання, визначених кваліф. або дисциплінарним органом, для підвищення кваліфікації суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя	% за кошти Держ. бюджету (від загальної кількості суддів)		підготовка суддів, у тому числі обраних на адміністративні посади в судах	період. навчання суддів з метою підвищ. рівня їхньої кваліфікації	проведення курсів навчання, визначених кваліф. або дисциплінарним органом, для підвищення кваліфікації суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя	% за кошти міжнародних організацій (від загальної кількості суддів)		
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
1	Відділ підготовки суддів	940	1131	2	2073	67,94	0	978	0	978	32,06	3051
2	Дніпровське регіональне відділення	289	953	0	1242	100,00	0	0	0	0	0,00	1242
3	Львівське регіональне відділення	244	449	0	693	100,00	0	0	0	0	0,00	693
4	Одеське регіональне відділення	214	874	1	1089	97,41	0	29	0	29	2,59	1118
5	Харківське регіональне відділення	235	849	1	1085	98,28	0	19	0	19	1,72	1104
6	Чернівецьке регіональне відділення	104	769	1	874	100,00	0	0	0	0	0,00	874
7	УСЬОГО	2026	5025	5	7056	87,31	0	1026	0	1026	12,69	8082

Додаток 2

**УЗАГАЛЬНЕНІ ДАНІ
ПРО ПІДГОТОВКУ ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТІВ СУДІВ ТА ПІДВИЩЕННЯ ІХНЬОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ШКОЛІ СУДДІВ УКРАЇНИ
ЗА 2021 РІК**

№ з/п	Найменування структурних підрозділів	за кошти Державного бюджету			за кошти міжнародних організацій			УСЬОГО
		підготовка працівн. апаратів судів та підвищення їхньої кваліфікації	УСЬОГО	%	підготовка працівн. апаратів судів та підвищення їхньої кваліфікації	УСЬОГО	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Відділ підготовки працівників апаратів судів	5341	5341	99,5	25	25	0,5	5366
2	Відділ "Вінницький навчальний центр"	393	393	100,0	0	0	0,0	393
3	Дніпровське регіональне відділення	3342	3342	100,0	0	0	0,0	3342
4	Львівське регіональне відділення	2524	2524	99,5	11	11	0,5	2535
5	Одеське регіональне відділення	3161	3161	100,0	0	0	0,0	3161
6	Харківське регіональне відділення	1937	1937	98,9	22	22	1,1	1959
7	Чернівецьке регіональне відділення	1780	1780	100,0	0	0	0,0	1780
8	УСЬОГО	18478	18478	99,7	58	58	0,3	18536